

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Спеціальність 035 «Філологія» Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»

Засоби політкоректності в мовах оригіналу та перекладу

Допущено до захисту «__» _____ 2023 р.

Зав. каф. германської філології _____ канд. філол. наук, доцент Баранова С. В.

Виконала:
магістр групи ПРМ-21
Міщенко Дар'я Миколаївна

Науковий керівник:
канд. філол. наук, доцент
Баранова Світлана
Володимирівна

Суми 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1	6
ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПОЛІТИЧНОЇ КОРЕКТНОСТІ.....	6
1.1 Передумови виникнення феномену «політична коректність»	6
1.2 Політична коректність у різних сферах життя.....	8
1.3 Масмедія у лоні суспільства	11
РОЗДІЛ 2 ВИРАЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КОРЕКТНОСТІ В МАСМЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ	18
2.1 Види політкоректності	18
2.2 Евфемізми серед політкоректності	21
РОЗДІЛ 3 ПРОБЛЕМА ПОЛІТКОРЕКТНОСТІ ПІД ЧАС ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ.....	26
3.1 Труднощі перекладу «політкоректних» та вразливих термінів з англійської.....	26
3.2 Культурні та лінгвістичні проблеми перекладу політкоректних одиниць в англійській та українській мовах	29
3.3 Загальні стратегії перекладу з політкоректними одиницями.....	37
3.4 Евфемізми у перекладі англійської та української мов	43
РОЗДІЛ 4 НАВЧАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КОРЕКТНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЧИ ПЕРЕКЛАДУ	48
4.1 Застосовування політкоректної лексики під час викладання	48
4.2 Вправи із використанням політкоректних одиниць	52
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63
СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ	68
ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	69
SUMMARY	71

ВСТУП

Протягом життя головним пріоритетом для суспільства була передача інформації, спілкування, поширення історії, думок, фактів, ідей, знання. Основним завданням було знайти способи трансляції повідомлення якомога більшій кількості людей. Принцип мінімальної необхідної обізнаності спонукав до інноваційних способів донесення інформації до мас. Завдяки потужному розвитку технологій та суспільства, людство має можливість користуватися сучасними тенденціями поширення думок на рівні усього світу. Інтернет ресурс — новітня платформа для обміну повідомлень та способу життя.

Молодь нашого часу широко обізнана із теперішньою масмедією — безкоштовний Wi-Fi, програми, альтернативні джерела новин, Facebook і Twitter стали способом життя. Чи можете ви уявити світ без комунікаційних технологій? Як би ви дізналися назву тієї пісні, яка застрягла у вашій голові? Якби ви хотіли спонтанно зустрітися з другом на обід, як би ви дали йому знати про це? Масова комунікація стала такою невід’ємною частиною нашого повсякденного життя, що більшість людей, напевно, не змогли б функціонувати без неї протягом дня. Вона скрізь, прямуючи на роботу, ви стаєте спостерігачами новин, що ширяться через біл-борди, цей рекламний щит супроводжує нас всюди.

Звичайно, ми нікуди не втечемо від цих злорадних та неприємних слів у нашу адресу. Ось саме тут виникає течія політична коректність — це навантажений термін. Люди зневажають, коли когось закликають за образливі, сексистські, расистські чи інші образливі речі, стверджуючи, що сьогодні всі занадто чутливі. Концепція частіше зустрічається в суспільному, ніж політичному дискурсі, і скаржитися на нього, здається, є звичкою для багатьох. Ми простежуємо такі прояви у межах масмедія: журнали, книги, соціальні сфери, телебачення, радіо та чимало інших.

Як політична коректність вчить нас, що треба завжди розповідати про злочини на ґрунті ненависті та проводити гучні громадські акції, але тільки не тоді, коли злочин скоїли люди не того кольору шкіри, не тієї національності, не тієї раси чи не того віросповідання.

Актуальність теми роботи зумовлена інтересом до дослідження політичної коректності в сучасному вимірі, що пояснюється зростаючою зацікавленістю в суспільстві та поширюється у медіа. Політкоректність як інструмент комунікативної стратегії поведінки спрямована на уникнення соціальних загострень і досягнення безконфліктної атмосфери в суспільстві, викликає чимало гострих дискусій, що самим цим фактом не відповідає його основній меті і лише підкреслює суперечливість цього явища.

Об'єктом дослідження є політична коректність у мові оригіналу та перекладі.

Предметом дослідження виступають засоби вираження політичної коректності у мові оригіналу та перекладу.

Мета роботи полягає у визначенні течії «політична коректність» у мові оригіналу та перекладу, шляхом визначення основних **завдань**:

- 1) з'ясувати передумови виникнення феномену «політична коректність»;
- 2) охарактеризувати види політичної коректності;
- 3) визначити у яких сферах життя зустрічається політична коректність;
- 4) виявити значення евфемізмів у політкоректній лексиці;
- 5) проаналізувати вплив масмедіа на суспільство;
- 6) визначити які існують труднощі перекладу «політкоректних» та вразливих термінів з англійської;
- 7) охарактеризувати культурні та лінгвістичні проблеми перекладу політкоректних одиниць;
- 8) виявити евфемізми у перекладі англійської та української мов;
- 9) охарактеризувати застосування політкоректної лексики під час викладання;
- 10) вирізнити вправи із використанням політкоректних одиниць.

Методи дослідження. Досягнення мети і виконання завдань дослідження ґрунтуються на загальних положеннях системного аналізу. Методи лінгвістичного спостереження й опису застосовано для систематизації та класифікації політкоректних одиниць у масмедійному дискурсі. Дослідження передбачає застосування методу контрастивного аналізу для порівняння особливостей вживання мови політкоректності у різних вимірах життя. Залучення загальнонаукових методів дослідження.

Матеріалом дослідження є політкоректні медіатексти, зокрема видання The Economist, The Jerusalem Post, The Economic Times та тексти BBC.

Практичне значення здобутих результатів полягає у тому, що освітня робота збагачує дослідницький досвід сучасної германістики новими знаннями про політкоректність її репрезентацію в сучасному вимірі. Визначені результати поглиблюють уявлення про закономірність функціонування політкоректних одиниць, та можуть бути використані в освітньому процесі, зокрема в теоретичних та практичних курсах теорії.

Наукова новизна полягає у подальшому оціненні статусу політичної коректності та впливу на культуру та спосіб життя у межах суспільства. Сучасні напрями політики ввічливості у різних сферах життя.

Апробація та впровадження результатів дослідження здійснювалися на конференціях, семінарах, засіданнях наукового гуртка:

- 1) Перекладацькі інновації: матеріали XI Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. – Суми : Сумський державний університет, 2021
- 2) Подано до друку в журнал «Pomiędzy. Polonistyczno-Ukrainoznawcze Studia Naukowe» № 2 / 2023. під назвою «Political correctness as an object of investigation».

Структура роботи: Дослідження складається зі вступу, чотирьох розділів, які поділено на одинадцять підрозділів, висновків, а також списку використаних джерел, який розміщений на 63-70 сторінках. Загальний обсяг роботи 70 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПОЛІТИЧНОЇ КОРЕКТНОСТІ

1.1 Передумови виникнення феномену «політична коректність»

Політична коректність (політкоректність, ПК; від англ. political correctness) — термін, що описує стиль поведінки, мовлення, спосіб життя, вподобання, але у той час не порушує особисті кордони людей у релігійній, расовій, політичній, культурній сферах [66]. Головним завданням якого є уникнення зловживання образливих виразів, слів, нетактовності, які можуть вразити людей вказуючи на їх вік, здоров'я, матеріальне благо, сексуальну орієнтацію, стать. Вводячи цей термін, автоматично з'являються положення, що свідчать про рівність та поважливе ставлення до почуттів та гідності не порушуючи права індивіда.

Термін «політкоректність» останнім часом перетворився на зброю неоконсерватизму. Колись він використовувався, щоб висміювати соціальні рухи та групи за громадянські права за випадкові провали у жорсткості, відтоді він став популярним засобом неоконсервативної критики вищої освіти. Спрямований на антирасистські та антисексистські ініціативи в університетах, коледжах та інших великих соціальних установах, цей термін використовується для дискредитації таких нововведень, як рівність зайнятості, вибірковий набір студентів із груп, які зазнали системної дискримінації, політика сексуальних домагань та програми жіночих досліджень, виставляючи їх як форми тиранії, що руйнують академічну свободу та заслуги [36].

Що стосується походження терміну ПК, деякі дослідники стверджують, що хоча термін «політкоректність» виник у політиків лівого толку, пізніше його значною мірою «перехопили» праві. Таким чином, Кемерон (1995) і Лакофф (2000) показують, що цей термін використовувався як образа, як жарт та щиро людьми, які вважають, що лінгвістичний вибір термінів, що використовуються для представлення меншин та маргіналізованих груп (соціальні групи, спосіб життя яких не відповідає своєрідним особливостям

певного суспільства) у дискурсі, справді, актуальне морально-етичне питання [1, с. 96].

Терміни політична коректність, політкоректність або ПК не використовувалися до кінця 1970-х років. За словами Джеймса Вілсона (1995), судді штату Джорджія, у 1973 році Верховний суд США вперше згадав термін «політично коректний». Однак важко простежити походження «політична коректність», оскільки розвивався разом із тенденціями політичних ідеологій. Наприклад, наприкінці 1940-х років у політичних дебатах між соціалістами та членами комуністичної партії в Сполучених Штатах використовувався вислів «політично коректний». Цей термін також зустрічається у працях колишнього лідера комуністичної партії, а саме Мао Дже-Дуна. Згадується, що Мао намагався контролювати режим, оцінюючи терміни «коректний» і «некоректний» з погляду свободи слова, розбратів та взаємної критики [41, с. 447]. Як відомо, в суспільно-політичній думці та науковій літературі існують протилежні оцінки феномену політичної коректності. Її противники розглядають це явище як замах на традиційні ліберальні цінності, зокрема свободу слова. Критика політкоректності має різні форми (від іронічного висміювання до категоричного неприйняття самої ідеї) [11, с. 154].

Отже, доктрина політкоректності відштовхувалась від поняття “*neutral language*” – «нейтральна мова». Саме така мова, звільнена від виразів, котрі ображають почуття та гідність особи, порушують її людські права, має протистояти мові ворожнечі – *hate speech*. Мова виключення, репресії, ворожнечі має бути сама виключена із вжитку. Її використання не означає бажання уникати незручних тем, навпаки, воно означає бажання говорити про ці теми по-іншому [11, с. 155].

Таким чином, політкоректність набула загрозливого характеру, що підриває світоглядні питання суспільства. На противагу, існують прихильники терміну, які вважають, що результат призведе до попередження й пом'якшення гострих соціальних конфліктів, підвищення політичної й правової культури суспільства.

1.2 Політична коректність у різних сферах життя

Сьогодні ми зіткнулися з наболілою проблемою як пандемія через вірус Covid-19, через що виникає велика кількість суперечок та негативних спрямувань у бік простолюду від політичних ланок кожної з країн. Яскравий приклад політкоректності в умовах сьогодення, адже люди які не схиляються до вакцинації повинні терпіти образливі слова на свій рахунок. Це «*conspiracy theorists*», - сказав Офіт. «Це людина, яка не повірить даним, що б ви їм не сказали. Вони думають, що фармацевтичні компанії мають уряд у своїй кишені... вони не повірять ні в що, що ви їм скажете» [73]. *Conspiracy theorists* — теоретики змови, тепер так іменують народ, котрий не підлаштовується до тенденцій серед суспільства у наш час. Вживання даного вислову є недоречним та зачіпає моральні цінності.

Джонатан Джексон, директор дослідницького центру CARE при Массачусетській лікарні загального профілю, який працює з громадами, щоб покращити представленість у клінічних випробуваннях, сказав, що зусилля уряду повинні включати зосередження на чорношкірих, латиноамериканських та корінних жителях, а також людей у сільській місцевості, які можуть не мати доступу до охорона здоров'я. *Black, Latino та Indigenous people* — вживання коректного розмежування людей за національними особливостями, не зачіпаючи власних кордонів людей. «*It just seems like yet another case where vulnerable folks are being left behind*». *Vulnerable folks* — вразливі люди, такий термін має місце у політкоректній лексиці, що дає змогу не конкретизувати на певних особливостях людей [73].

Доречно зазначити, що одиниці для позначення расової й національної належності широко розповсюджені у наш час. Прикладом слугує випадок із життя жінки, котра має національну не належність до країни де проживає зараз, через що виникли образливі провокації у її сторону. «Львівський суд оштрафував жительку міста на 40 тисяч гривень за те, що вона систематично ображала свою сусідку — громадянку Лівії, яка проживає в Україні на

законних підставах. Львів'янка звинувачувала іноземку в грубій формі порівнювала її зовнішність із зовнішністю тварини, принижувала через національне походження та колір шкіри. Обвинувачувана почала безпричинно стала ображати сусідку ще торік. Кілька раз називала її «чорною мавпою», зокрема на вулиці, де образливі висловлювання повторювали діти, які тоді перебували поряд. Потерпіла неодноразово зверталась по допомогу до невролога та психіатра. Знущання продовжувались протягом року» [30]. «Чорна мавпа» — вислів, що порушує власні кордони людини, та ні в якому разі не відноситься до політкоректної лексики, а отже має бути вилученим із сфери вжитку.

«В Україні розпочав роботу експериментальний музичний онлайн-гурток для дітей з синдромом Дауна та їхніх рідних братів та сестер». Це приклад мовної дискримінації дітей з особливими потребами. Термін синдром Дауна замінюють на евфемізм «Діти сонця», адже вони відрізняються своєю чутливістю та вразливістю до навколишнього середовища [61].

До щоденного лексикону американських студентів увійшли два дуже популярні останнім часом терміни – «*microaggressions*» та «*trigger warnings*». «*Microaggressions*» – дії або слова, що не мали на меті засмутити людину, але сприймаються як вид насилля. «*Trigger warnings*» – це певні попередження, які професори повинні озвучити перед обговоренням тем, що потенційно можуть викликати сильний емоційний відгук у студентів та засмутити або образити їх. Наприклад, деякі студенти вимагали забезпечити такими попередженнями книжки «*Things Fall Apart*» Чинуа Ачебе (у книзі є описи расового насильства) і «*Великий Гетсбі*» Френсіса Скотта Фіцджералда (у творі присутня мізогонія ненависть, зневага, огида до жінок та сцени домашнього насилля). Ці ініціативи пояснювали тим, що студенти, які пережили расизм або домашні побої, повинні мати можливість уникнути читання цих книг, бо вони потенційно можуть стати «*тригером*», що нагадає знову студентам про їх психологічні травми [65].

Так само зазнають дискримінації деякі чоловіки, які заробляють менше, ніж від них очікують дружина чи мати, або не мають власного житла. Поширене в народі слово «приймак» – є нічим іншим, як дискримінаційним визначенням [7, с. 6].

«Депутати від партії "Слуга народу" зареєстрували законопроект щодо покарання за «пропаганду гомосексуалізму та трансгендеризму», який передбачає величезні штрафи та адміністративну відповідальність» [62]. Нетрадиційна орієнтація спонукає політиків на вживання образливих виразів, вважають, що це відіграє негативний вплив на моральний чи духовний стан та розвиток людини. Так термін «*гомосексуалісти*», продовжує існувати на сторінках ЗМІ.

Black Lives Matter — рух активістів, за права та захист чорного населення, особливо у США. «Вбивство Джорджа Флойда в Міннеаполісі в травні 2020 року викликало найбільші протести проти расової справедливості в Сполучених Штатах з часів Руху за громадянські права. Але рух вийшов далеко за межі цієї нації — він надихнув на глобальну боротьбу з расизмом». «Нагадаємо, що 25 травня 2020 року у Міннеаполісі загинув 46-річний афроамериканець Джордж Флойд після того, як поліцейський Дерек Шовін притиснув йому коліном шию, тримаючи її понад 8 хвилин, поки Джордж лежав обличчям до землі. Представник департаменту поліції після інциденту заявив, що співробітники поліції наказали Флойду вийти з машини, але він відмовився і «чинив фізичний опір» при затриманні. Цей випадок спричинив хвилю масових протестів усією країною і популяризації руху *Black Lives Matter*» [63]. Приклад расистської дискримінації, коли білошкірий поліцейський скоює злочин над темношкірим мешканцем, що суперечить політичній коректності.

Отже, існує велика кількість прикладів з відображенням політично коректних ситуацій у повсякденному житті. Слідуючи цьому, потрібно уникати образливих висловлювань та застосовувати слова, що є перевіреними та широко розповсюдженими у нормативній лексиці та у цілому.

1.3 Масмедія у лоні суспільства

Засоби масової комунікації в сучасному інформаційному суспільстві справляють перманентний вплив на конструювання соціальної реальності, створення та розповсюдження зразків інформаційної культури. Іншими словами, комунікація встановлюється через синтез трьох різних селекцій: селекції інформації, селекції повідомлення цієї інформації та селективного розуміння або нерозуміння повідомлення та інформації. Якість комунікативних актів обумовлена як технічними можливостями, так і світоглядними настановами самих комунікантів, рівнем розвитку їхньої інформаційної культури [19, с. 53].

Друга половина ХХ – початок ХХІ століття характеризується бурхливим зростанням медіа та нових інформаційних технологій. Динамічний розвиток традиційних ЗМІ та поширення Інтернету сприяли формуванню єдиного інформаційного простору, конгломерату багатьох медіа-потоків. Інтернет і пов'язані з ним технології віднесені до категорії провідних засобів масової комунікації та обробки найважливіших інформаційних ресурсів і розповсюдження великих масивів даних. У результаті, медіа сильно впливають на мовну поведінку комунікантів [31, с. 1].

Сучасна цивілізація має кілька видів міфопороджуючих машин. Першими (і основними) стали: мас-медіа в аспекті друкованого знаку та телебачення і кіно – в аспекті візуального знаку. Лише далі йде література, театр та інші варіанти мов мистецтва. Усі вони є створення художніх світів.

На противагу цьому, у 21 столітті слово ЗМІ набуває значення масової комунікації. Проблема впливу ЗМІ на масову аудиторію протягом багатьох століть цікавила багато країн. На початку 20 століття, коли ЗМІ остаточно сформувалися, стала можливою ідея масового маніпулювання суспільством. З появою Інтернету, телебачення та радіо світ став більш інформативним. Інформація стала щоденним і необхідним контентом не лише для меншин, а й для широкої аудиторії.

Медіа-дискурс відноситься до взаємодій, які відбуваються через платформу мовлення, чи то усне чи письмове, у якому дискурс орієнтований на відсутнього читача, слухача чи глядача. Хоч дискурс спрямований на реципієнтів, вони часто не можуть дати миттєву відповідь виробнику (-ам) дискурсу, хоча ситуація все більше змінюється з появою нових медіа-технологій, що ми й досліджуватимемо. Важливо зазначити, що письмовий чи усний дискурс орієнтований на читачів чи слухачів/глядачів відповідно. Іншими словами, медіа-дискурс – це публічна, сфабрикована, офіційно зафіксована форма взаємодії. Він є ситуативним чи спонтанним (у тому сенсі, як і випадковий виступ чи лист); не є ні приватним, ні неофіційним. Якими б очевидними були ці основні характеристики, вони мають вирішальне значення для дослідження, опису та розуміння медійного дискурсу [40, с. 441].

Термін «дискурс» в основному пов'язаний з використанням мови у соціальному контексті, особливо серед діалектичних відносин і мови, модальності основної семіотики і суспільства, лише з діалогічними властивостями або інтерактивністю у кожному проміжку спілкування як соціальної практики на розмовному або письмовому рівнях. Хоча дискурс, можливо, також включає безліч модальностей або ресурсів лінгвістичної семіотики, крім мови, спільно втіленого в текстах засобів масової інформації, таких як потокове відео, мультимедійні тексти і так далі [35, с. 2].

Отже, різні види дискурсу мають значний вплив на комунікатора не залежно від самої форми сприйняття та масової свідомості.

Масова свідомість – це соціальна реальність, незалежна від нашої свідомості. Тобто закони її існування відокремлені від законів, за якими керується психологія та життя кожної особистості в суспільстві. Формування і функціонування масової свідомості можна розглядати з двох точок зору: по-перше, як реальність, що формується і розвивається за своїми законами; по-друге, як явище, контрольоване ідеологічними засобами із зовнішнього середовища.

Користуючись медіа-технологіями, дізнаємося про негативний вплив цих джерел, як представлено в газеті *The Guardian: Three in four girls have been sent sexual images via apps, report finds (Mon 6 Dec 2021)*. «Згідно з новим дослідженням, опублікованим у понеділок, школи та батьки повинні робити більше для підтримки учнів, які зазнають сексуальних домагань через такі платформи, як Snapchat та Instagram, в той час як технологічним компаніям потрібно придушити сексуальні зображення, які надсилаються молодим людям без згоди». Таких прикладів є чимала кількість, не замислюючись, люди можуть стати об'єктом над знущанням або спровокувати насильницькі дії. Проблема у тому, що новини ширяться на кожних платформах інтернету, незалежно від їх виду, через що і страждає покоління, виявивши неістинну інформацію [57].

За допомогою інформації, що поширюється через ЗМІ, можна сформуванати необхідну точку зору, думку щодо певної події. При інформаційно-психологічному впливі на свідомість мас часте повторення однієї і тієї ж інформації призводить до її несвідомого запам'ятовування і впливає на рішення і дії, які вживаються людьми. Іноді для поширення інформації не потрібно охоплювати маси в цілому, а лише поширювати її, зачіпаючи невелику частину. У сучасному суспільстві, де широко використовуються інформаційно-комунікаційні засоби, інформація розповсюджується у найкоротші терміни прискореними темпами. Крім того, важливо першим повідомити про конкретну подію, оскільки первинна інформація вражає сприйняттям [39, с. 3404].

Наприклад, новина у газеті *The Economic Times: «IT par panel recommends setting up of Media Council with statutory powers to check 'irregularities' in print, electronic and digital platform»* (Last Updated: Dec 01, 2021). Відзначаючи, що ЗМІ поступово втрачають «авторитетність та цілісність», Постійна комісія Верховної Ради з питань комунікацій та інформаційних технологій у середу рекомендувала створити «Раду з питань ЗМІ» із встановленими законом повноваженнями для перевірки «порушень» у

друкованих, електронних та цифрових платформах. Було наголошено: «The Committee has noted that “Media” which was once the most trusted weapon in the hands of the citizenry in our democracy and acted as trustees of the public interest is gradually losing its credibility and integrity where values and morality are being compromised» [57].

Суспільство одержує всю необхідну соціальну інформацію у теле- та радіопередачах, періодичних виданнях. Особливо це проявляється при формуванні думок з питань, пошуку та демонстрації свого безпосереднього досвіду, наприклад, про ситуацію в інших містах, регіонах, країнах, політичних лідерах, економічних умовах і так далі. Людина та її повсякденне життя стають все більшою мірою залежними від масової комунікації, створюючи певну «другу реальність», «суб'єктивну реальність».

Комунікативні ситуації, в яких людина здійснює інформаційно-психологічний вплив із ЗМІ, можна виділити в одну групу комунікативних процесів. У цій ситуації перегляд телевізора, прослуховування радіо, читання газет, журналів, різних друкованих видань, взаємодія з різними інформаційними системами та інше. Підготовка і передача інформації здійснюється за допомогою масової комунікації. Змістом цієї послуги має бути збір, обробка та поширення актуальної, соціально значущої інформації [39, с. 3405]. Саме викладення конкретно обґрунтованої думки, часто має відгук на комунікантів.

Досить гостро в історії суспільства виступає проблема свободи вибору. Люди з давніх-давен борються за те, щоб мати можливість вільно виражати свої думки та займатися тим, чим вони самі бажають. Розвиток і розповсюдження інформаційних технологій та засобів масової інформації ставить під сумнів особисту свободу людини. З однієї сторони, Конституцією визначено, що людина – найвища соціальна цінність, і забезпечення її прав і свобод є головним обов'язком держави. З іншого ж боку, навіть у демократичній країні свободи особистості обмежуються: не шляхом прийняття нових законів, а через практично невидимий

маніпулятивний вплив на її свідомість. Найбільш активно такий вплив здійснюється через мас-медіа [43, с. 306].

Будь-яка медіа платформа стежить та відомими постатями та публікує їх життя у просторі Інтернет, що може негативно вплинути як на кар'єру так і на професійне життя в цілому. Наприклад, газета *The Jerusalem Post: Gina Carano fired from «The Mandalorian» over social media controversy (Published: FEBRUARY 11, 2021)*, у новині зазначається: «Actress shared on social media a post insinuating that being a Republican today is like being Jewish during the Holocaust». Ці слова стали поштовхом для завершення кар'єри. Lucasfilm, компанія, яка стоїть за франшизою «Зоряних воєн», опублікувала заяву в середу ввечері, в якій говориться, що «Джина Карано наразі не працює в Lucasfilm, і немає планів, щоб вона працювала в майбутньому. Тим не менш, її публікації в соціальних мережах, які принижують людей на основі їх культурної та релігійної ідентичності, є огидними та неприйнятними» [57].

Як зазначалося раніше, «ЗМІ мають справу з інформацією, і саме контроль за інформацією дає змогу маніпулювати масовою свідомістю, створювати у ній модель вигідної суб'єкту впливу дійсності та вирішувати, які проблеми на сьогодні є найбільш актуальними. Штучно відтворюється таке явище, як медіа-свідомість (тобто свідомість, заснована на хибних цінностях, маніпулятивних інтерпретаціях, подвійній моралі), коли реальність, пропонована ЗМІ, відрізняється від дійсної. Громадська думка через медіа-свідомість значно спотворюється та має значні відмінності з реальністю».

Незважаючи на позитивне значення ЗМІ, оскільки вони є ефективним інструментом підтримки суспільної рівноваги й соціальної взаємодії, маніпулятивні можливості мас-медіа безмежні. З кожним днем сучасний світ стає все більш інформаційно насиченим, а тому часто незрозумілим для людей. Людина не здатна самостійно отримати й перевірити всю необхідну їй інформацію, а тому вимушена багато що сприймати як правду [6]. Таким чином, наповнюючи потрібним змістом повідомлення, що передаються ЗМІ,

можливо подавати суспільству не лише знання про навколишню дійсність, але й цілеспрямовано формувати емоційні та поведінкові стереотипи.

В Україні слово «фейк» звучить з екранів телевізорів, у ЗМІ. Термін «фейк» (англ. fake – підробка) має багато значень. Часто фейком називають недостовірну, неправдиву інформацію. Але таке визначення не відображає суті фейку. Адже *фейк* – це підробка, фальшивка, яка поширюється спеціально для того, щоб дезінформувати аудиторію [8].

Термін «фейкові новини», «Вікіпедія» трактує як повністю або частково вигадану інформацію про суспільні події, явища, певних осіб, яка подається в ЗМІ під виглядом справжніх журналістських матеріалів. Часто носять гумористичний або сатиричний характер і створюються з метою висміювання або привернення уваги до важливих суспільних проблем чи тенденцій [8]. Тобто таке визначення фейкової інформації має позитивний і розважальний характер. Проте в сучасних українських соціальних медіа фейкова інформація спрямована на дезінформацію, введення в оману аудиторії, що в результаті викликає не позитивні, а, навпаки, негативні емоції [65].

Фейками називають фотографії, зроблені у фотошопі, спеціально створені відеоролики, написані або вигадані неправдиві новини, які важко відрізнити від правдивих. Також фейками називають створені акаунти вигаданих людей у соціальних мережах, через які поширюється неправдива інформація. Головна мета фейкових повідомлень як інструмента інформаційної війни – це посіяти сумніви й переконати аудиторію в правдивості поданої інформації. Завдання полягає в тому, щоб дезінформувати аудиторію; пропагувати власне бачення, політику чи позицію; викликати агресію; похитнути позицію індивідуума та змусити його засумніватися; посіяти паніку; змінити усталену думку в аудиторії; спонукати по певної дії; активувати увагу й зацікавити аудиторію; переконати аудиторію за допомогою вигаданих фактів; залякувати аудиторію тощо [65].

У газеті *The Economic Times*, викладена стаття «*If we crack down on social media anonymity, will it reduce online bullying and hate?*» (Last Updated: Nov 27,

2021), у якій йдеться про те що, протягом останніх місяців уряд запропонував побороти анонімність в Інтернеті. Ідея полягає в тому, що додавання онлайн-повідомлень до справжнього імені людини зменшить зловживання та підвищить відповідальність. Залякування та дезінформація в Інтернеті стають все більшою проблемою, і урядові заходи щодо їх вирішення назріли. У квітні цього року парламентський комітет рекомендував вимагати від користувачів надавати документи, що посвідчують особу, перш ніж відкривати акаунти в соцмережах. «Prime Minister Scott Morrison has called social media a “coward's palace”, suggesting platforms may have to reveal the identities of users».

The Economic Times: «Social media firms are publishers, says Chandrasekhar; NFTs fuel digital renaissance» (Published on 25 Nov, 2021), новина з газети, у якій також транслюється інтерв'ю Раджива Чандрасекара, індійського політика, який висловлюється про медія таким чином: «I have always maintained...that social media platforms are publishers, because...they are publishing content. Millions and billions of people are posting content. Some of the content is either wrong or defamatory or illegal. It is abusive, or it is outright predatory and exploitative of people. You can't have a situation where nobody is held responsible for it».

Отже, масмедія має безумовний вплив на всі верстви населення, інформація якої може бути як істинною так і хибна, а вже до якої схилити ваги потрібно мати критичне, об'єктивне мислення та співставлення з різними джерелами (газети, журнали, офіційні телеканали та онлайн ресурси та інші).

РОЗДІЛ 2 ВИРАЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КОРЕКТНОСТІ В МАСМЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

2.1 Види політкоректності

Загальноновизнано, що політкоректність - це важливе соціальне, культурне і мовне явище, що набуло широкого поширення в англomовних країнах і має значний вплив на англійську мову і світогляд її носіїв. Вивчення політичної коректності допомагає краще зрозуміти роль мови у суспільстві, взаємозв'язок між мовою та культурою, сприяє міжкультурному спілкуванню.

Політична коректність в мові базується на лінгвістичній гіпотезі Сепіра Уорфа щодо залежності типу мислення і поведінки членів мовного колективу від типу категоризації світу і класифікації знання, представлених у певній мові. Гіпотеза стала одним з головних фундаментів доктрини політичної коректності, що пропонує знаходження нейтральних або емоційно позитивних заміників образливих і табуйованих виразів, які зачіпають почуття і гідність індивіда, вражають його мовною нетактовністю або прямолінійністю відносно расової і статевої приналежності, віку, стану здоров'я, соціального статусу, сексуальної орієнтації, зовнішнього вигляду тощо [2].

Існує велика кількість класифікацій політичної коректності, що говорить про те, що цей аспект має важливість існувати серед суспільства. Виокремлюють види політкоректності, як: соціальна, расова, етнічна, сексуально-маркована, гендерна.

Лексичні одиниці для позначення расової й національної належності представлені серед ПК термінів. Що стосується расових, етнічних, релігійних питань та питань, пов'язаних з меншинами, діють ті самі тенденції, тобто майже нескінченна послідовність термінів: «*Negro*», «*Oriental*», «*Latino*», «*American Indian*», «*African-American*», «*African-Caribbean*», «*Native American*», «*Asian*», «*Italian-American*», «*Caucasian*», «*Native Hawaiian*», тощо [65]. Коректне вживання термінів не зашкодить реципієнту.

Саме в цьому контексті було доцільно б згадати термін «дераціалізація» як один із найважливіших сегментів політкоректної мови. Більшість спочатку нейтральних термінів з часом знецінилися, іноді навіть набуваючи негативного відтінку, не кажучи вже про те, що вони стали застарілими, наприклад: «*Negro*», «*coloured*», «*black*», «*Afro-American*», «*African-American*». Вони неприпустимі [65].

Лексичні одиниці на позначення гендерної належності. Під час перекладу слід враховувати те, що світ розділяється на два простори: чоловіче і жіноче, причому зазвичай з тенденцією відносно меншої соціальної активності жінок в порівнянні з чоловіками, тобто мова, що використовує гендерну ознаку, пов'язана з певними стереотипами ролі чоловіків і жінок у суспільстві [12, с. 411]. В англійській мові існують гендерно-марковані елементи, хоча їх відносно небагато, і вони знаходять своє відображення у застосування особистих та присвійних займенників (*he/she*, *her/his*), деяких іменників та форм звертання [6]. Що стосується статі, то, можливо, важливо згадати деякі з найбільш помітних змін, які відбулися за останні десятиліття, тобто іменники, що закінчуються на — *man* та інші вирази, позначені гендером, змінюються на «*person*» або інші більш нейтральні іменники: *chairman* замість *chairperson*, *fireman* замість *firefighter*, *tradesman* замість *skilled person*, *old master* замість *classic artist*, тощо [42, с. 453].

Одиниці, які позначають фізичні чи психічні якості людини. Проблема психічного здоров'я завжди була виключно делікатною, оскільки люди, які страждають на психічні захворювання, розглядалися і часто досі вважаються тягарем навіть найближчої сім'ї. Що стосується інших меншин, то люди з різними вадами, а також люди з різною сексуальною орієнтацією, схоже, викликали найбільш гострі суперечки. До такої моделі відносяться: «*visually impaired*, *persons with hearing impairment*, *disabled*, *mentally challenged*», «*differently abled*», «*people with special needs*», а не звичні вирази, такі як «*handicap*», «*handicapped*», «*invalid*» та «*invalidity*», «*blind*», «*deaf*». Однак деякі з них здаються швидше непрямими та периферійними і тому часто

сприймаються як неточні та нечіткі («*visually impaired*» замість «*blind*», «*hard of hearing*» чи «*persons with hearing impairment*» замість «*deaf*», чи «*persons with special needs*» замість *people afflicted by physical or mental deficiencies*, тощо), окрім претензійного та поблажливого тону [42, с. 454].

Одиниці на позначення дискримінації за соціальним, професійним, релігійним, етичним, сексуальним статусом (іноземці — *newcomers*, нелегальне населення — *undocumented residents*, злидні — *needy, disadvantaged, people with low-income*) [65].

Політично коректні одиниці також становлять вирази, які пов'язані з політикою, економікою та війною: *period of negative economic growth, to down-size, pacification, air support, currency adjustment, limited air strike* та інші).

Одиниці на позначення не престижних професій, що надають можливість дати об'єктивну оцінку. Так само деякі терміни, що позначають заняття та професії, які традиційно вважалися прерогативою чоловіків і тепер все частіше виконуються жінками, мають явно жіночі суфікси, такі як *-ess, -ette, -trix*, наприклад «*manageress* замість *manager*, *poetess* замість *poet*, *authoress* замість *author*, *usherette* замість *usher*». Аналогічним чином, в акторській професії, зокрема, можна спостерігати цікавий феномен, а саме, багато жінок, здається, вважають за краще називати себе «*actors*», хоча є жіночий еквівалент «*actress*», і, схоже, він не має жодних негативних чи образливих конотацій [65].

Таким чином, до основних стратегій політичної коректності можна віднести:

1. Запобігання виразів, які можна трактувати як расизм – упереджене ставлення до національностей;
2. Запобігання виразів, які можуть бути трактовані, як упереджене ставлення до гендеру;
3. Запобігання виразів, які можуть бути сприйняті, як образливі, для різних сексуальних орієнтацій;

4. Запобігання виразів, які можуть бути трактовані, як упереджене ставлення до людей різного віку;
5. Запобігання виразів, які можуть бути трактовані, як ущемлення людей різних соціальних статусів;
6. Запобігання виразів, які можуть бути сприйняті, як образливі, для людей з обмеженими фізичними або розумовими можливостями;
7. Запобігання виразів, які можуть бути сприйняті, як образливі, для людей з вадами або нестандартною зовнішністю;
8. Запобігання виразів, які можуть бути сприйняті, як дискримінація вірувань різних релігій та деномінацій;
9. Запобігання виразів, які можуть бути сприйняті як дискримінація тварин, природи, оточуючого середовища.

Отже, політична коректність широко розповсюджена серед сучасного суспільства та несе у собі двозначний характер, як позитивний так і негативний. Тенденція вживання слів, що описує гендерні та соціальні положення — найвпливовіша, коли мова йде про усунення акценту на статі та підтримку прав жінок, соціальна – слугує для пом'якшення соціальних явищ та процесів.

2.2 Евфімізми серед політкоректності

Будь-які соціально-економічні зміни, події, що висвітлюються в англійському дискурсі можна поділити на негативні та позитивні, які в свою чергу сприймаються читачами по-різному. Зазвичай позитивні економічні явища підкреслюються за допомогою яскравих зображень, гучних заголовків та супроводжуються висловлюваннями відомих людей. Проте негативні економічні, соціальні зміни, навпаки маскуються за допомогою евфемістичних одиниць [1, с. 404]. Розглянемо це питання детальніше.

З розвитком суспільства евфемізм вже проник майже в усі сфери повсякденного життя людей. Щоб дізнатися більше про англійський евфемізм, необхідно знати визначення та функції англійського евфемізму.

За визначенням *Longman Contemporary Advanced Dictionary*, евфемізм — ввічливе слово чи вираз, який ви використовуєте замість більш прямого, щоб не шокувати чи не засмутити когось [55].

Oxford Advanced Learner's English-Chinese Dictionary (the 7th edition) визначає, що евфемізм (щодо чогось) непряме слово або фраза, яку люди часто використовують для позначення чогось соромливого або неприємного, іноді для того, щоб зробити його більш прийнятним, ніж є насправді.

Усі визначення походять із прагматичної категорії евфемізму, який обслуговує функцію ввічливого вираження евфемізму. Однак визначення не стосуються способів утворення евфемізму.

Якщо стисло, коли слово чи фраза вживаються як евфемізм, вони стають метафорою, буквально значення якої часто приховується або опускається. Евфемізми також використовуються, щоб приховати неприємні ідеї, навіть якщо буквальний термін для них не обов'язково є образливим.

Евфемізми характеризуються мовою уникнення та ухильним виразом. Ми створюємо їх, коли стикаємося зі складною проблемою, як говорити в різних контекстах про речі, про які з тих чи інших причин ми б хотіли не говорити нестримно в переважаючому контексті. У цій основній функції евфемізми є словесними люками, створеними у відповідь на табу. Сюди входять звичайні підозрювані — інтимні частини, функції тіла, секс, гнів, нечесність, пияцтво, божевілля, хвороба, смерть, небезпечні тварини, страх, Бог і так далі [11, с. 67].

У певному сенсі всі евфемізми є нечесними. Жоден евфемізм не говорить про те, як воно є — у даному контексті прийнятно говорити про щось табуйоване, використовуючи евфемізм, але не використовуючи прямий термін. Однак евфемістичний словниковий запас мовних різновидів, таких як військовий, політичний та медичний жаргони, додає маскуванню додаткових

вимірів хитрості та таємності. Тут евфемізм використовується не стільки для того, щоб приховати образу, скільки для свідомого маскуванню теми та для хибного сприйняття дійсності. Це свого роду подвійна мова, яка перетворює *death* на *a substantive negative patient care outcome, a diagnostic misadventure* на *the highest magnitude* або *a terminal episode; dying into terminal living* та *killing into the unlawful* або *arbitrary deprivation of life* [11, с. 68].

Ряд прямих виразів змусить людей відчувати себе збентеженими, нещасними або навіть наляканими під час спілкування. Евфемістичні вирази дозволили б людям обійти деякі неприємності та збентеження в повсякденному житті. Використання фонетичного евфемізму є важливим в інтерактивному спілкуванні. Є чотири основні функції фонетичного евфемізму:

1. По-перше, це уникнення табу. Це головне психологічне походження евфемізму. Початкова мета евфемізму — уникнення образливих і неприємних речей, про які стародавні люди не хотіли згадувати. Коли стародавні люди намагалися ухилитися або уникнути згадування цих табу, їм доводилося шукати заміни, а евфемізм був оптимальним варіантом. Уникнення табу є важливою функцією евфемізму. Наприклад, смерть є табу для людей, і стародавні вживали «*go to heaven*», щоб натякати на це.

2. По-друге, це ввічливий вираз. Під час інтерактивного спілкування мовці можуть показати свою ввічливість, використовуючи дипломатичні евфемізми. Через принцип ввічливості доповідачі повинні уникати посилок не тільки на табу, але й на питання, які можуть образити слухача, наприклад, приватні справи слухача. Таким чином, люди використовують «*recycler*» на заміну «*junkman*», «*footwear maintenance engineer*» замість «*people who are washing shoes as a career*», «*hair beautician*» означає «*barber*» тощо. Тому люди, які є соціально неповноцінними, відчували б, що їх поважає суспільство, а атмосфера спілкування буде ввічливою та гармонійною.

3. Третє – приховування правди, яке зазвичай використовується в політиці та ЗМІ. Політики та мовники завжди використовують евфемізм, щоб

висвітлити та приховати сувору правду, щоб не викликати гнів та паніку. Наприклад, американські політики використовували «*air support*» замість «*bombing*», а «*civilian casualties*» замість «*collateral damage*» під час війни у В'єтнамі, щоб захистити репутацію американського уряду. Також у мовленні ЗМІ репортери часто використовують «*recession*» чи «*depression*» замість «*economic crisis*», а «*the increasing of tax*» замість «*revenue enhancements*». Тому цивільна аудиторія навряд чи може отримати правдиву інформацію від ЗМІ, коли йдеться про якісь делікатні чи деструктивні речі.

4. Остання функція – гумор. Евфемістичні висловлювання деяких табу та грубих речей не тільки відповідають принципу ввічливості, але й можуть викликати гумористичний ефект. Наприклад, сьогодні люди використовують «*the battle of the bulge*», щоб описати жінок, які наполегливо намагаються схуднути. Власне, словосполучення «*the battle of the bulge*» походить із часів Другої світової війни. Спочатку ця фраза була для опису останньої війни, розпочатої німецькою армією в 1949 році. Дуже жартівливо використовувати таку серйозну фразу, щоб описати тих жінок, які худнуть, щоб бути стрункими, особливо тих, хто навряд чи досягне цілі. З тією ж метою використання «*in one's birthday suit*» або «*in Adam's and Eve's togs*» для опису оголених також дуже гумористично[58].

Політкоректність розуміється як хороші манери, за допомогою яких ми проявляємо свою інтелектуальну сторону, емоційний контроль, цензуру та терпимість. Проте мовне суспільство поділяється на дві групи. Вважається, що саме евфемізм є ключовим у сфері політичної коректності. З іншого боку, є інші думки, що стверджують, що політкоректність — це лише заклик до точного використання мови та навішування ярликів на певні групи бажаними іменами. Вони не згодні із твердженням, що політкоректність – це питання евфемізму. «*Since women can also chair meetings, chairperson is not euphemistic, it's just accurate*». На відміну, при порівнянні *prostitute* і *sex worker*, що позначають одну й ту саму людину, останній термін відноситься швидше до опису посади, ніж до морального судження. Безперечно, необхідність не бути

образливою є мотивацією для евфемізації, таким чином, слова, що замінюють, мають позитивні конотації або, принаймні, намагаються уникнути негативних [18, с. 460].

Отже, хоч ми зазвичай застосовуємо евфемізми як соціальний етикет, політична коректність стала радше політичним жестом і ефективною риторичною стратегією, де терміни сильно політично навантажені, викликають більший опір, ніж евфемізми, і створюють мовчазну цензуру. Насправді мова слугує політикам як засіб маніпуляції і правильний вибір слів є вирішальним для їх іміджу та репрезентації своєї партії. Мета використання політичної мови є цілеспрямованою, оскільки вони хочуть зберегти підтримку, залучити виборців та вплинути на їхні думки.

Вживання евфемізмів у мові сформувалося як історико-етнографічне явище у зв'язку з феноменом табу. Евфемізм пов'язаний з розвитком традицій, культурних рівнів, естетичних смаків, етнічних норм. На основі нової моралі та нових світоглядів виникають нові форми евфемізму.

Існує також евфемізм мови, що виникає через вимоги певної мовленнєвої ситуації, зміст якої часто уточнюється через текст. Наприклад, у реченні «It seems that it will not be poured until we hand over Rano to its owner," said Nigor's mother», з точки зору мовленнєвого етикету, евфемізм у формі *handing over to the owner* використовується замість *giving*. Евфемізми широко використовуються у наукових і формальних методах [14]. Вони розширюють зміст, надаючи конкретного розуміння реченню.

РОЗДІЛ 3 ПРОБЛЕМА ПОЛІТКОРЕКТНОСТІ ПІД ЧАС ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ

3.1 Труднощі перекладу «політкоректних» та вразливих термінів з англійської

Сьогодні політкоректність – це поширене явище, яке привертає увагу науковців усього світу. У кожній мові є слова та терміни, які люди не хотіли б читати, не чути та не вимовляти. Проте англійська мова, як відображення всієї західної культури, розвинула політичну коректність більше, ніж її конкуренти. Нині явище «політкоректності» торкається всіх сфер людського життя. Можна з упевненістю сказати, що суспільство загалом розділилося на два табори. Одні є прихильниками ідей політкоректності, а інші, навпаки, стали їх противниками. Однак присутність цього явища у світовій культурі залишається незаперечною.

Поняття стратегії перекладу відіграє одну з ключових ролей у теорії та практиці перекладу. По-перше, визначення стратегії перекладу є необхідним на етапі навчання перекладу. Це дає змогу структурувати теоретичні знання про переклад, співвідносити їх із практичними навичками та планувати процес перекладу. По-друге, обрана стратегія перекладу впливає на якість перекладу, оскільки саме на етапі аналізу оригінального тексту, планування майбутньої перекладацької діяльності перекладач багато в чому визначає якість майбутнього тексту перекладу.

Будь-який переклад має відповідати певним правилам і теоретичним вимогам і, окрім певних вроджених якостей (здатність вивчати іноземні мови, швидко переходити від мови оригіналу до мови перекладу, інтуїтивно вибирати найкраще з кількості можливих варіантів), перекладач також повинен оволодіти теоретичною базою, яка обов'язково допоможе добре виконаній роботі [32, с. 24].

І теорія перекладу, і здоровий глузд погодяться з тим, що хороший переклад має спиратися на ґрунтовні культурні знання з боку перекладача.

Лінгвістичної продуктивності ніколи не буває достатньо, якщо вона не подвоюється детальним дослідженням загальної теми, а також неупередженим ставленням до «делікатних» тем. Найсуттєвішою проблемою, з точки зору політкоректних термінів, є той факт, що їх кількість зростає з кожним днем, і перекладачі, можливо, шкодують про відсутність відповідних словників, хоча вони, ймовірно, підлягатимуть нескінченним доповненням і змінам.

В англійській мові кілька тем, мабуть, вимагають постійного оновлення, щоб не відставати від суспільного ставлення: стать, релігія (а також пов'язані з нею фестивалі та свята), соціальний статус (включно з назвами професій) та будь-які обмеження. Расові питання ще більше відійшли від уваги після того, як згадка про географічну специфіку (афроамериканці, азіати, корінні американці тощо) замінила старі принизливі слова [32, с. 25].

Але що робити перекладачу, коли він стикається з такими назвами посад, як «*transparent-wall maintenance officer*», «*sanitation engineer*» або навіть «*custodian*» – тобто поточні заміни «*window cleaner*» або «*janitor*» відповідно? Будь-які попередні знання з армійських та інженерних справ або музейних службовців не можуть допомогти, і перекладач повинен покладатися виключно на своє розуміння контексту [32, с. 26].

Труднощі перекладу більш очевидні в таких випадках, як ланцюжки термінів (*euphuism treadmill*), що стосуються певних вад. Бібліографічні посилання наводять широко відомі приклади, такі як: «*lame – crippled – handicapped – disabled – physically challenged – with differing abilities*» – вражаюча кількість варіантів, які становлять виклик навіть для найталановитіших перекладачів. У такому перекладі обов'язково будуть використані архаїзми та техніка компенсації, щоб закрити наявні білі плями у цільовому мовному корпусі. Однак можуть виникнути інші труднощі, коли деякі з наведених вище слів вживаються в зовсім інших контекстах [32, с. 26].

У наступній таблиці представлено деякі приклади еволюції певних слів або термінів за правилами політичної коректності, а також пропонований переклад українською мовою.

Таблиця 3.1.

Original term	Politically correct variant (EN)	Ukrainian translation
Window cleaner	<i>Maintenance worker - transparent-wall maintenance officer</i>	Підсобний робітник, мийник вікон, офіцер з ремонту прозорих огорожень
Garbage man	<i>Sanitation personnel – nightman – sanitation engineer</i>	Асенізатор, санітарний персонал – сантехнік
Used cars	<i>Pre-owned vehicles – second-hand cars</i>	Вживані машини, авто
Torture	<i>Interrogation support – painful procedures – enhanced interrogation technique</i>	Катування, тортури, болісний процес, посилений прийом допиту
Homosexual	<i>Queer – Fairy – Gay – belonging to a sexual minority</i>	Гомосексуаліст, сексуальна меншина
Midget	<i>Short person – vertically challenged</i>	Низького зросту людина, людина з нестандартними вертикальними пропорціями

«Продовження таблиці 3.1.»

Отже, наведений вище перелік прикладів можна продовжувати нескінченно. Евфемістична тенденція мовлення 20-го та 21-го століть давно стала викликом для носіїв мови, а також для тих, хто вивчає англійську. Порушення меж морально прийнятної мови стає проблемою для будь-якого перекладача.

У багатьох випадках зміни термінології не спричиняють змін на рівні менталітету чи соціальної поведінки, як наслідок, глибинні причини дискримінації продовжують існувати. Функція перекладача не полягає в тому, щоб лобіювати моральні проблеми, він/вона може лише дотримуватися правил, які регулюють мову відповідно до суспільства, у якому вони живуть у певний момент часу.

З точки зору перекладача, це й надалі залишатиметься проблемою для створення найкращої альтернативи будь-якого вихідного тексту. Мовна та культурна передача таких текстів має спиратися на досконале знання як концепцій, так і стратегій перекладу, і, підходячи до вихідного тексту, перекладач повинен пам'ятати слова французького філософа Ролана Барта, згідно з якими будь-який текст «... існує вже безліч інших текстів, нескінченних кодів або, точніше, походження яких втрачено» [32, с. 28].

3.2 Культурні та лінгвістичні проблеми перекладу політкоректних одиниць в англійській та українській мовах

Якого б погляду на ПК не мав перекладач, це, безсумнівно, складне й важливе явище сучасної британської та американської культури та англійської мови, яке необхідно враховувати в перекладацькій практиці. Дійсно, ПК є серйозним викликом для перекладача не лише в мовному, а й у культурному плані. Яким чином можна змусити україномовних адресатів вихідний текст (ТТ - *target text*) зрозуміти, що оригінальний текст (ST - *source text*) англійською мовою характеризується політкоректністю? Чи варто перекладачеві взагалі намагатися це зробити, враховуючи той факт, що ПК є практично нормою англійської мови, тоді як в українській такої мовної та культурної норми немає [66]? При перекладі з української на англійську важливо розуміти, якою мірою перекладач повинен відредагувати отриманий вихідний текст відповідно до правил ПК, створюючи таким чином для англомовних адресатів ілюзію того, що автор оригінального тексту

використовує норми ПК, поширені в британській та американській культурі, хоча насправді автор, можливо, зовсім не знає таких норм.

Найбільш прийнятною стратегією перекладу було б взагалі не відображати особливості ПК у перекладі оригіналу. Наприклад, *flight attendant* має перекладацький відповідник *бортпровідник /бортпровідниця* чи *стюард/стюардеса* (залежно від фактичної статі особи), а *chairperson* відповідає *голова* (чоловічий рід). Без винаходу нового слова неможливо передати українською мовою те, що згідно з правилами політкоректності потрібно уникати вживання слів, які вказують на стать людини, або уникати вживання слів з афіксом *-man* (*i.e. not chairman*). Українські слова *бортпровідниця* (жіночий рід) чи *стюардеса* (жіночий рід) не мають негативного відтінку. Можна також вживати *бортпровідник*, але це іменник чоловічого роду і використання його на позначення жінки суперечило б принципам ПК [66]. У випадку *chairman* — навіть якщо це слово стосується жінки — єдиним прийнятним словом у формальному/офіційному тексті є *голова* (чоловічий рід), оскільки *жінка-голова* (*woman-chairman*) від *головуюча* (жіночий рід) не є стилістично нейтральний і не може використовуватися в стилістично нейтральному офіційному тексті.

В українській мові іменники, що позначають людей, при вживанні в родовому значенні, як правило, нейтральні по відношенню до індивідуальних ознак людини (таким як вік, стать, зріст, сімейний стан, расова або етнічна приналежність і т. д.). У реченні *Що має і що немає робити продавець* (*what a shop assistant should and shouldn't do*) іменник, що позначає *продавець* (*shop assistant*), стосується будь-якої особи, яка займається продажем речей, хоча цей іменник граматично є чоловічого роду позначає як чоловіків, так і жінок [66].

Наступний уривок є прикладом мовного узагальнення делікатного поводження з представниками різних етносів задля уникнення можливих образ у межах мультикультурного суспільства Сполучених Штатів Америки:

“New enrollment numbers show that Illinois’ public school system for the first time does not have a white majority, with Latino, black, Asian and other racial groups combined eclipsing white students across the state’s classrooms.

Whites fell to 49.76 percent of the student body this school year, the new data show, a demographic tipping point that came after years of sliding white enrollment and a rise in Latino, Asian and multiracial students.

The black student population also has declined, but it still makes up almost 18 percent of the state’s public-school students” (The Chicago Tribune, 6 January 2014) [16, с. 483].

При цьому, поняття *white majority*, *Latino*, *black* та *Asian* є свідченням мультикультурного суспільства Сполучених Штатів Америки. Вони є нейтральним відображенням представників різних етносів, що проживають на території цієї країни [16, с. 483].

Слід підкреслити, що висвітлення подій, які відбуваються в духовному, політичному, соціально-економічному житті суспільства, вимагають від ЗМІ евфемістичних способів висловлення думок. Без політкоректних евфемізмів, які передбачають заміну нецензурних, недоречних слів і виразів, не може бути медіатексту. Проте важливу роль у медіатекстах відіграють і дисфемізми, адже головне завдання таких текстів – передати думки, почуття та твердження, які не завжди є позитивними та приємними.

Евфемізми замінюють багато неправильних слів і виразів, що стосуються віку, зовнішності, фізичних і психічних недоліків, фізіології, дій, жестів, професій людей: e.g., *Council takes overweight child into care/ The plus-size personal trainer aiming for “strong not skinny”*. У наведених прикладах ми спостерігаємо евфемізм людської зовнішності. Грубе слово «fat» замінено більш правильними евфемізмами «overweight» і «plus-size».

Отже, ми бачимо, що політкоректна лексика є потужним інструментом впливу та маніпуляції, яким вміло користуються працівники ЗМІ. Завдяки ретельному відбору подій, деталей їх опису та лексичних одиниць, якими він здійснюється, досягається максимальна реалізація мети авторів публікацій.

Англійська політкоректна лексика є багатогранною проблемою, включаючи її переклад на інші мови. З одного боку, особливості перекладу визначають мовні та культурні традиції країни, мовою якої виконується переклад. З іншого боку, значну роль відіграють процеси глобалізації та євроінтеграції. Таким чином, у вітчизняних ЗМІ бачимо велику кількість спроб адаптації англійських політкоректних термінів, перспективність яких залишається під питанням. Проте ставлення до політкоректної лексики в українській мові поступово змінюється і це, звісно, впливає на тенденції перекладу.

Якщо раніше українські дослідники політкоректних термінів заглиблювалися лише в переклад одиниць на позначення раси та національності, фізичних та розумових якостей, а також непрестижних професій, то зараз з'явився інтерес до соціальної політкоректності та термінів з іронічним підтекстом. Варто зазначити, що на категорію політкоректності великий вплив має менталітет людей, українські культурні цінності та моральні принципи.

Наше дослідження спрямоване на вивчення способів перекладу політкоректних лексичних одиниць з урахуванням їхньої конотації. На основі 90 медіа-текстів (з *The Economist*, *The Guardian*, *The Daily Mail*, *Princeton Info*, *The Washington Post*, *The American Prospect*, *The Bolton News*, *The BBC*, *The CNN*) було взято 480 політкоректних лексичних одиниць, шляхом суцільної вибірки, які поділяються на такі тематичні групи [57]:

- 1) одиниці позначення національної та расової приналежності – 35 лексичних одиниць;
- 2) одиниці гендерної рівності політкоректності – 96 лексичних одиниць;
- 3) одиниці соціальної політкоректності – 149 лексичних одиниць;
- 4) одиниці підкреслення престижу та одиниці комерційної політкоректності – 64 лексичні одиниці;
- 5) одиниці позначення якостей – 136 лексичних одиниць.

Вивчаючи лексичний матеріал медіатекстів, пов'язаних з національною та расовою приналежністю, який залучив 35 лексичних одиниць, виявили такі перекладацькі трансформації, як:

- а) калька (*calque*) – *Amerindian* – амеріндіанець; *First nation* – перша нація; *member of the African diaspora* – представник африканської діаспори;
- б) описовий переклад (*descriptive translation*) – *Hispanic American* – американець латиноамериканського походження;
- в) цілісна трансформація (*holistic transformation*) – *my brotiah* (звертання в межах однієї расової групи) – афроамериканець;
- г) додавання (*addition*) – *a person of color* – особа іншого кольору шкіри
- д) пряме запозичення (*direct borrowing*) *Inuit* – інуїт; *jigga* – джигга.

Усі політкоректні одиниці расової та етнічної приналежності мають позитивну конотацію, а описовий переклад є основним способом відтворення цих одиниць.

Аналізуючи лексичний матеріал досліджуваних медіатекстів, пов'язаний із політкоректністю гендерної рівності (96 лексичних одиниць), переважно гендерної нейтральності, спостерігаються такі перекладацькі трансформації: диференціація (*differentiation*) – *actron* – актор / акторка; описовий переклад (*descriptive translation*) – *assemblyperson* – член нижньої палати законодавчого зібрання; калька (*calque*) – *Earth children* – діти Землі; зміна порядку слів (*word order change*) – *Congress person* – член Конгресу; дослівний переклад (*literal translation*) – *humankind* – людство; адаптація (*adaptation*) – *idea person* – генератор ідей. Описовий переклад є основним способом відтворення політкоректних одиниць гендерної нейтральності. Загалом ця категорія політкоректної мови характеризується позитивною конотацією – 95 одиниць із 96 – що свідчить про її кооперуючу функцію в ЗМІ [45, с. 553].

На основі аналізу лексичного матеріалу медіатекстів, пов'язаних із соціальними, економічними, побутовими явищами, а також явищами,

пов'язаними з війною, у тому числі 149 одиниць, виявили такі перекладацькі трансформації: цілісна трансформація (*holistic transformation*) – *pro-life* – який виступає проти права на аборт; *economically exploited* – на міліні; описовий переклад (*descriptive translation*) – *residentially flexible* – особа з непостійним місцем проживання; адаптація (*adaptation*) – *dysfunctional family* – неблагополучна сім'я; *numerically challenged group* – кількісно менша група; дослівний переклад (*literal translation*) – *hostile work environment* – ворожа робоча атмосфера; калька (*calque or loan translation*) – *economic humanism* – економічний гуманізм; *open society* – відкрите суспільство; еквівадентність (*equivalence*) – *single parent household* – неповна сім'я; *militants* – бойовики; логізація (*logization*) – спосіб перекладу шляхом заміни емоційно-експресивної чи етнічно маркованої одиниці мови оригіналу на її стилістично нейтральний відповідник у мові перекладу, що нівелює або послаблює естетичну функцію оригіналу: *involuntarily undomiciled* – безхатній/безпритульний; *put into the mobility pool* – звільняти працівників; зміна порядку слів (*word order change*) – *outdoor urban dwellers* – жителі вулиць міста; додавання (*addition*) – *achieve a deficiency* – досягати неповного успіху; *downsizing* – скорочення штату; *youth group* – група підозрілих молодиків; генералізація (*generalization*) – *kin* – рідня); модуляція (*modulation*) – *redundancy elimination* – скорочення штату [45, с. 554].

Отже, основним способом відтворення одиниць соціальної політкоректності є описовий переклад. Для цієї категорії політкоректної мови найбільше характерна негативна конотація з селективним ефектом – 84 одиниці зі 149, що вказує на завуальовану функцію, яка використовується насамперед для відволікання від негативних суспільних явищ. Калькування в основному використовується для відтворення політично коректних термінів із позитивною конотацією; для термінів з іронічним і негативним відтінком – описовий переклад.

Аналіз 59 лексичних одиниць, відібраних із медіатекстів для підкреслення престижності професій, освітніх досягнень чи екологічної діяльності, та 5 лексичних одиниць комерційної політкоректності, показав використання наступних прийомів перекладу: описовий переклад (*descriptive translation*) – *dining facility* – заклад громадського харчування; *vehicle appearance specialist* – менеджер з контролю за зовнішнім виглядом транспортних засобів; дослівний переклад (*literal translation*) – *domestic assistant* – хатня помічниця; модуляція (*modulation*) – *service lawyer* – помічник адвоката; зміна порядку слів (*word order change*) – *bovine control officer* – офіцер управління жуйними тваринами; *instructional delivery skills* – навички викладання навчального матеріалу; адаптація (*adaptation*) – *certified astrological consultant* – дипломований астрологічний консультант; калька (*calque*) – *personal assistant* – особистий помічник; *environmental activist* – еко-активіст; додавання (*adding*) – *refuse collector* – збирач викинутих речей; *custodian* – доглядач будівлі; логалізація (*logization*) – *domestic artist* – домогосподарка; *building engineer* – прибиральник приміщення; *street orderly* – двірник; *postician* – нічний сторож [45, с. 553].

Встановлено, що описовий переклад є основним способом відтворення одиниць комерційної політкоректності та одиниць престижу, які мають виключно позитивні конотації.

Опрацювавши лексичний матеріал (136 лексичних одиниць) медіатекстів, пов'язаних із фізичними, психічними та інтелектуальними якостями людей, виявили такі перекладацькі трансформації: описовий переклад (*descriptive translation*) – *ethically challenged* – особа з альтернативною правовою орієнтацією; цілісне перетворення (*holistic transformation*) – *optically darker* – підсліпуватий; *person of non-colour* – біла людина; дослівний переклад (*literal translation*) – *imperfections* – недосконалості); модуляція (*modulation*) – *person of substance* – людина значних розмірів; *afflicted person* – хворий; еквівалентність (*equivalence*) – *longer-living* – довгожитель; *seasoned* – досвідчений; адаптація (*adaptation*) –

self-paced cognitive ability – індивідуальний характер засвоєння знань; *chronologically advantaged* – умудрений роками/досвідом; калька (*calque*) – *ethically disoriented* – етично дезорієнтований; додавання (*addition*) – *golden ager* – особа золотого віку; транспозиція (*transposition*) – перетворення однієї частини мови в іншу або заміна її на морфологічний і граматичний розряд – *motivationally dispossessed* – позбавлений мотивації [45, с. 556].

З огляду на перекладні та конативні аспекти ознак політично коректних термінів, вони в основному характеризуються негативними конотаціями з селективним ефектом і перекладаються за допомогою описового перекладу або кальки.

Враховуючи зазначене, можна зробити висновок, що залежно від прагматичної функції та особливостей мовної культури переклад політкоректної лексики потребує використання різноманітних перекладацьких трансформацій і навіть застосування їх у комплексі. У нашому дослідженні виявлено такі граматичні та семантико-синтаксичні трансформації: дослівний переклад, транспозиція, зміна порядку слів і доповнення. Найбільш поширеними були трансформації додавання та зміни порядку слів, що обґрунтовує відмінності традицій будови речень в англійській та українській мовах, а також схильність англійської мови до морфолого-синтаксичного та лексико-синтаксичного словотворення. Завдяки їм досягнуто більшої прозорості значення англійського відповідника та його адаптивності в англійській мові.

Лексичні, лексико-граматичні та лексико-семантичні трансформації були найбільшим шаром перекладацьких трансформацій у дослідженні, причому описовий переклад і калька були найпопулярнішими. Описовий переклад виявився найбільш прийнятною трансформацією в перекладі політкоректних термінів, допомагаючи зрозуміти ідею мовної одиниці, незалежно від світогляду. Калька або запозичений переклад мав як переваги, так і недоліки. Серед перших – передача комічного ефекту політкоректними одиницями з іронічним чи гумористичним забарвленням та реалізація

завуальованої функції лексичних одиниць у висвітленні негативних подій; серед останніх – непристосованість перекладу до вимог милозвучності української мови та втрата значення полісемантичних одиниць [45, с. 556].

Стилістична трансформація висловлювання виконувала роль допоміжної в поєднанні з граматичною трансформацією. Стилістична адаптація та модуляція засвідчили достатню політкоректність української мови, а от логічний переклад – явище протилежне. Таким чином, при перекладі політкоректного підтексту необхідно звертати увагу на мовні та культурні особливості як вихідної, так і цільової мов і обирати такі перекладацькі трансформації, які найкраще й найприродніше відображають політкоректний стиль [45, с. 557].

Отже, політкоректність можна охарактеризувати як засіб мовного вираження, який має подвійну природу: з одного боку, політкоректні терміни спрямовані на підтримку тактовності поведінки, з іншого боку, вони є провокаційними, нав'язуючи позиції та цінності інших людей. Політкоректні евфемізми, у свою чергу, вказують на схильність до хеджування, тобто поширення невизначеності, неоднозначного ставлення до подій. Така неоднозначність, як наслідок, породжує двоїсте ставлення до вживання політкоректної лексики. Тому сучасна політкоректна мова є однією з вимог ввічливості для ЗМІ, а також незамінним інструментом соціального маніпулювання.

3.3 Загальні стратегії перекладу з політкоректними одиницями

Ступінь адаптації перекладеного художнього тексту відповідно до норм ПК сприймаючої культури також може залежати від статусу автора оригіналу. За словами Т. Паперні, перекладачі «обережні та вибіркові, вводячи новий сенс, який раніше не вводився англійською мовою. Але представники літературного канону... можуть вижити, навіть якщо деякі з їхніх творів вважають образливими» [Паперний 2014].

Щоб пом'якшити враження від перекладеного тексту, яке може здатися образливим для цільового читача, деякі перекладачі та видавці використовують паратекстуальні засоби (примітка перекладача, передмова тощо). Наприклад, *Iwanami Publishing Company*, провідне японське видавництво, оголосило свою політику у своєму виданні оповідань Г'ю Лофтінга «Доктор Дуліттл» (переклад Масудзі Ібусе): «(1) Кожна література пов'язана історично та культурно і не є повністю вільною від дискримінації. (2) Невідповідні дискримінаційні фрази та терміни повинні бути і були замінені на більш відповідні. (4) Видавець просить сучасних читачів ретельно читати класику та сподівається зробити внесок у ліквідацію дискримінації у світі» [9, с. 112].

Політкоректність – це фактично своєрідна (само)цензура; цей факт підкреслюють його опоненти, коли характеризують ПК як виклик демократії. Тим не менш політична коректність є типовою рисою сучасного західного дискурсу, що відображає базові цінності відповідних суспільств (рівність, особисті права та свободи). Порушення норм ПК у текстах, перекладених для західних читачів, справляло б додатковий ефект і могло б здатися образливим. Переклад чутливих у цьому відношенні текстів потребує від перекладача критичного мислення. ПК є відносно новою сферою лексичних проблем у перекладі. Нові політкоректні слова продовжують з'являтися в мовах, що вимагає відслідковувати їх появу для вивчення техніки їх перекладу та складання перекладних словників і глосаріїв політкоректних слів. ПК вважається важливим в офіційних виданнях, у тому числі в засобах масової інформації [9, с. 213].

В Україні рух за політкоректність у мовленні не такий помітний, є лише певні тренди в цьому напрямку. Але у сфері гендерно нейтральної лексики майже нічого не змінюється. Можна сказати, що у вітчизняній теорії перекладу гендерні проблеми практично не розглядалися. Водночас це дуже важливо для перекладачів, особливо для майбутніх перекладачів, які перекладають з української на англійську для англомовної аудиторії, зокрема

американців та британців. Студентів-перекладачів слід навчити використовувати англійські політично коректні слова середнього роду у своїх перекладах з української мови [9, с. 113].

Кількість політкоректних лексичних одиниць в англійській мові з кожним роком постійно зростає. Зараз їм надають перевагу, коли слова з гендерною ознакою вважаються соціально неприйнятними. Насправді така лексика є різновидом політичних евфемізмів, що робить їх схожими на неологізми, невідомі в основному тим, хто вивчає англійську мову, зокрема перекладачам-початківцям, для яких англійська мова не є рідною. Отже, фактично перекладачі мають справу з перекладом евфемістичних неологізмів або нещодавно прийнятого вживання загальноновживаних слів.

Прийоми перекладу евфемістичних неологізмів вже добре відомі. Головною проблемою перекладу політкоректної лексики є знання її перекладних еквівалентів. Справа в тому, що для наявних англійських політкоректних слів далеко не потрібно вдаватися до спеціального перекладу, оскільки їх кількість значно перевищує кількість українських слів, які необхідно перекладати з урахуванням політкоректності [9, с. 213].

Одним із найважливіших критеріїв професіоналізму у сфері практики перекладу – це вміння адекватно реагувати на потребу правильного вибору еквівалентів слова оригіналу при перекладі, оскільки перекладач стикається з масою проблем, пов'язаних із цією стороною професійної діяльності.

Слід зазначити, що політкоректність є істотною ознакою сучасного офіційного та публіцистичного стилів.

Під гендерно-нейтральними словами розуміємо слова (переважно іменники), які не мають явної семи (female) або (male), деякі з таких слів можуть мати зазначені вище неявні семи, як, наприклад, у словах *orphan* та *sibling*.²¹⁵ До англійських слів із ознаками роду відносяться лексичні одиниці зі словотворчими елементами *woman, girl, man, girl, boy, maid, father, mother, sister, brother, king, queen, master, wife, wife*, так звані суфікси жіночого роду -*ess, -ette, -ine*, деякі займенники (*he, she, his, her, hers*), деякі запозичені слова

з латини (*alumna, alumnus*) тощо, яких слід уникати в перекладах англійською мовою.

Щоб заповнити зазначену вище прогалину у навчанні майбутніх перекладачів та їх інформаційному забезпеченні, у цій статті ми розглядаємо переклад речень із групою неполітично коректних лексиксів, а саме: слова з ознаками роду, з української на англійську, щоб уникнути порушення таких мовленнєвих норм. Переклад таких українських слів чимось схожий на процес самоцензури перекладача, зумовлений суспільно-політичними вимогами деяких англомовних суспільств.

Слід зазначити, що такі гендерно нейтральні англійські еквіваленти в основному вживаються в офіційному та публіцистичному стилях у нейтральних контекстах, де згадка про статеву приналежність є недоречною: *Спортсменка* не має рекламувати сигарети – *An athlete should not appear in cigarette advertising.*

Використання атрибутів для позначення жіночої статі як, наприклад, *female* або *woman*, в українсько-англійському перекладі доречне лише тоді, коли в українському реченні логічний наголос ставиться саме на атрибуті, наприклад: *Вона була єдиною спортсменкою серед них.* – *She was the only sportswoman among their; Voting for Sportswoman of the Month is closed.* – *голосування за спортсменку місяця закінчилося* [9, с. 215].

Далі розглянемо деякі прийоми перекладу, які допомагають уникнути використання в перекладі англійських слів із гендерною ознакою. Загальноприйнятим способом передачі українських особових займенників *вона* та *він* є вживання в англійському цільовому реченні третьої особи середнього роду «однини» *they*.

Багато авторів і ораторів використовують «singular their» як простий спосіб уникнути більш незручного повторення «*він чи вона*». Незважаючи на те, що це використання є поширеним і гаряче обговорюється серед дескриптивних і прескриптивних граматиків, воно, як правило, неприйнятне в офіційному академічному письмі [Writing Gender-Neutral Language].

Ще одним прийомом перекладу, який полягає в тому, щоб уникати гендерно позначених слів в українсько-англійському перекладі, щоб зробити гендерно нейтральний переклад, є використання в англійському перекладі форми множини іменника, який використовується в українському вихідному тексті: *Якщо студент з обмеженими можливостями має право на житло, у той час навчається у середній спеціальній школі, чи може він отримати житло навчаючись в університеті? – If a student with a disability pretends to loggia in high school, will they receive the same loggia in university?; Кожна особистість має право захищати свою гідність. – Every folks are qualified to protect their dignities [9, с. 216].*

Можна також згадати такий прийом перекладу, який полягає в уникненні гендерно-маркованих лексичних елементів і вживанні гендерно-нейтральної англійської мови, як заміна українського гендерно-маркованого анафоричного особового займенника третьої особи однини (*she* чи *he*) англійським іменником, що складається з вказівного займенника і еквівалентного іменника, вжитого в першій частині українського речення: *Пасажир не встиг на транзитний рейс, на який він зробив бронювання. – A passanger misses a connecting flight for which **that** passanger has a booking.*

Щоб зробити переклад англійською мовою у середньому роді, також можна використовувати означений артикль замість присвійного займенника третьої особи, у перекладі: *Член Ради може бути позбавлений **права** на пільги. – A member of the Council may deprived of **the right** to privileges (замість, his right).*

Іноді в перекладі можна взагалі викинути присвійні форми особових займенників (*her, his*) або замінити артиклем, наприклад: *Середньостатистичний учень турбується про **свої оцінки**. – The average student is concern with **grades**.*

Іноді українські речення з гендерно маркованими присвійними формами особистих займенників можна трансформувати за допомогою трансформації пасиву, що усуне необхідність використання таких форм у перекладі,

наприклад: *Учасники іспитів повинні негайно здати свій спортивний інвентар після змагань.* – *Sports goods should **be returned** after the competition.* 217

Інша трансформація, яка допомагає уникнути використання присвійних форм особових займенників із ознакою статі, полягає в перетворенні дієприкметникової фрази на речення під час перекладу, наприклад: *Тільки послухайте п'ятирічну дитину, як вона використовує короткі прості речення у спілкуванні.* – *Only listen to the five-year-old **using short, simple sentences to communicate*** [9, с. 217].

Тепер розглянемо переклад речень українською мовою з неозначеним займенником **хтось**. Перший прийом полягає в спробі трансформувати речення, щоб уникнути використання такого неозначеного займенника, наприклад: *Якщо на мене хтось хоче натиснути, то він сильно помиляється.* – *If I am being pressured me, **people (they)** are grossly mistaken;*

Щоб зробити переклад незалежним від статі, складне речення можна перетворити на просте речення, щоб уникнути використання в перекладі родово-специфічних займенників: *Якщо учень навчається старанно, то він буде навчатися успішно.* – *Students who study diligently will succeed (but not If **a student** studies diligently, **he (she)** will succeed)* [9, с. 217].

Використання займенника “one” може також допомогти уникнути виключних слів у перекладах на англійську мову: *Вона може замислитися, якою буде її відповідь.* – *One might muse what one's response might be. (But not *She might muse what her response might be*).*

Щоб уникнути використання гендерно-специфічного слова “man” у перекладі на англійську мову, замість нього може використовуватися займенник «no one»: *Жодна людина не була посаджена за ґрати через свої політичні переконання.* – *No **one** was arrested because of his political opinion (instead of *No man was arrested because of his political opinion.*)* [9, с. 217].

При перекладі українських загальних висловлювань, що містять такі слова, як дитина, чоловік тощо, краще робити іменник у ньому у множині, що допомагає уникнути гендерно-специфічного перекладу: *Якщо дитина у*

школі, то **вона** знаходиться під наглядом. – If **children** are at school **they** will be protected; Якщо **кожен студент** одягнутий приблизно однаково, це сприяє гармонії. – When **all students** wear the same uniform, it creates solidarity.

Для трансформування українського речення в англійське гендерно-нейтральне речення, іноді, можна використати опущення гендерно-упередженого присвійного займенника: Він переймається про **своє** здоров'я. – He is concerned about health.

Отже, хоч в українській мові не вистачає слів середнього роду, існують обхідні способи перекладу українських речень зі словами з ознаками роду, які використовують граматичні трансформації речень вихідних текстів. Але це не виключає подальшої роботи над пошуком гендерно нейтральних слів в українській мові. Інші перспективи роботи з гендерно-специфічними українськими словами в перекладі включають укладання українсько-англійських перекладних глосаріїв еквівалентів середнього роду та пошук інших граматичних і стилістичних способів трансформації українських речень у речення англійської мови середнього роду [9, с. 218].

3.4 Евфемізми у перекладі англійської та української мов

Існує багато причин чому люди вирішують говорити використовуючи евфемістичні конструкції, виправдовуючи їх використання, оскільки ми завжди емоційно пов'язані і зацікавлені в дружбі чи відкритих ділових стосунках. Ось чому важливо розуміти їх визначення та використовувати їх з розумом.

Евфемістична заміна відбувається через проблеми табу і найпоширенішими темами табу є фізіологічні дії або їхні результати (рух, статевий акт тощо). Таким чином, основною функцією евфемістичної заміни є пом'якшення образливого, вульгарного слова.

Зараз евфемізми також використовують як мовний засіб для приховування фактів і маніпулювання аудиторією. Необхідно розуміти

сучасне вживання евфемізмів з двох точок зору, тобто як (1) нейтральне слово або фразу, що використовується замість синоніма, що є неввічливим або політично некоректним; а також як (2) окремі, випадкові контекстуальні заміни, спрямовані на спотворення або приховування фактів, їх справжнього значення тощо. Нове використання евфемізмів є особливо актуальним для відстоювання та консолідації нових соціальних чи політичних доктрин, для позитивного інформування про воєнні дії тоталітарних режимів тощо [67, с. 3].

З іншого боку, евфемізми широко вживаються в повсякденному мовленні простих людей. Зараз його вживання є несвідомим через те, що люди ввічливі й часто вважають за краще пом'якшувати свою мову сумішшю абстракцій, метафор, сленгу та недомовленості, що забезпечує захист від образливого, різкого чи прямого [67, с. 3].

Евфемізми варіюються безладно, від дипломатії (the minister is diseased it means he won't be coming) до стосунків (скакати в гречку, в українській мові означає to cheat on somebody). Але можна спробувати евфемістичну таксономію. Один із способів їх класифікації – етичний. Деякі евфемізми дійсно спотворюють і вводять в оману; але деякі мотивовані добротою [67, с. 4].

Американські евфемізми є окремим класом, головним чином тому, що вони містять слова, які мало хто вважав би образливими на початку, замінені фразами, які є безглуздими: bathroom tissue замість lavatory paper, dental appliances замість false teeth, previously owned замість used, wellness centers замість hospitals, which conduct procedures not operations.

Як стверджують філософи Chamizo Dominguez та Sánchez Benedito [16, 8], евфемізм – окрім своєї основної функції приховування або маскуванню чогось неприємного – виконує й інші незначні функції, які можна поділити наступним чином:

1) функція ввічливості або поваги (*неправда - брехня, повний - товстий*);

2) функція гідності (*непривілейованийий* – *underprivileged* або *знедолений для каліки* – *disadvantaged for a cripple*)

3) функція називання страшних або огидних предметів і процесів (*to vomit* – *blow acid*, *звільнити ніс* – *висякатися*);

4) функція пом'якшення хворобливої реакції (*нездужати* – *хворіти*, *слабувати*; *фр. нежить* – *гонорея*);

функція називання табуйованого об'єкта (такі терміни, як «мій період – *my period*», «мій щомісячний відвідувач – *my monthly visitor*», «час місяця – *time of the month*» замінюють пряме посилання на менструацію). Іншою репродуктивною фазою, яка історично породила мовчання та евфемістичне посилання, є вагітність із такими термінами, як період пологів – *period of confinement*, вона чекає поповнення *she's expecting*, *i she has a bun in the oven* – вона в положенні; нечистий – чорт) [67, с. 6].

У дещо загальному сенсі можна сказати, що всі функції діють різною мірою, в основному залежно від соціального контексту мовця та рівня його делікатності або залученості в певну ситуацію. Незаперечним фактом є те, що в сучасному спілкуванні можна вживати *depart* англійською чи українською мовою *їх не стало* (*померти*), *kick the bucket* або *врізати дуба* і в обох випадках посилатися на те саме поняття смерті.

З часом евфемізми самі можуть стати табуйованими словами через процес, який лінгвіст Стівен Пінкер назвав біговою доріжкою евфемізму. Слова, спочатку призначені як евфемізми, можуть втратити свою евфемістичну цінність, набуваючи негативних конотацій своїх референтів. У деяких випадках вони можуть використовуватися глузливо і стати дисфемістичними. Наприклад, *toilet room*, сам по собі евфемізм, був замінений на *bathroom* та *water closet*, які були замінені (відповідно) на *rest room* та *W.C.* В американській англійській мові початкове значення *homely* (comfortable, затишний) було витіснене колись евфемістичним значенням *plain-looking*, яке тепер є просто образливим (*ugly*). Конотації легко змінюються з часом. *Idiot* колись був нейтральним терміном, а *moron* – подібним. Негативні значення

слова мають тенденцію витіснити нейтральні, тому слово *retarded* було використано для заміни. Тепер це також вважається грубим, і в результаті нові терміни, такі як *mentally challenged* або *special*, починають замінювати *retarded*. Через кілька десятиліть назвати когось особливим (*special*) цілком може бути серйозною образою. Подібна прогресія мала місце з *crippled* – *handicapped* – *disabled* [67, с. 7].

Інший приклад пов'язаний із війною та посттравматичним стресовим розладом. *Shell shock* – стан контузійного шоку вражає нервову систему людини, коли вона напружена до свого абсолютного піку і не може більше сприймати входні дані. Це було 90 років тому. Потім пройшло ціле покоління. І прийшла Друга світова війна, і той самий бойовий стан назвали *battle fatigue* – втома від бою. Сказати це, здається, не так вже й важко. «Втома» — приємніше слово, ніж шок. Потім це була війна в Кореї і зміна цього бойового стану на *operational exhaustion* – оперативне виснаження. Потім почалася війна у В'єтнамі, і не дивно, що той самий стан отримав назву *post-traumatic stress disorder* посттравматичний стресовий розлад. Ніби ця нова назва може поховати під цим евфемізмом біль солдат [67, с. 7].

Deceased – це евфемізм для померлих і іноді померлу особу можна називати *late* (тобто: *The late* – покійний (ім'я)). Іноді кажуть, *deceased* та *have gone to a better place*, але це вживається переважно серед релігійних людей з поняттями про божественний рай. Теж саме і в українській мові зі словами *to die* чи *to be dead* мають одне значення. Наприклад, вираз *to put an end to one's life* в українській мові означає *звести рахунки з життям*. Існують такі значення як: *спокійнитися, не бути серед живих, піти зі світу*. Сучасні евфемізми на позначення смерті, як правило, досить багатогранні, і про те, хто помер, кажуть *gone south, bought the farm, kicked the bucket etc.*

Також в обох мовах є багато релігійних евфемізмів. Наприклад, використання таких слів, як *The Lord, Heaven* (Творець, Небеса використовуються замість значення Бог). В українській мові слово *Devil* не

використовується через релігійні поняття, таким чином замість вживають *злий дух, лукавий, нечистий*.

Професійні евфемізми. У західних країнах розумова праця вважається висококваліфікованою, тоді як фізична праця визнається непомітною, до того ж є велика різниця в оплаті. Таким чином, більшість людей вважають, що люди з різними професіями мають різний статус у суспільстві. Деякі низькооплачувані або непристойні роботи часто використовуються в англійській культурі просто для збереження репутації та вираження ввічливості. Англійські евфемізми використовуються для деяких химерних назв професій, які можуть підвищити статус людей. Багато раніше небажаних професій тепер отримали більш привабливі назви. Наприклад, в евфемізмах професії люди завжди вживають *cleaning operative* замість *road sweeper*, *sanitation engineer* замість *garbage man*, *meat technologist* замість *butcher*, а *hairdresser* перетворився на *beautician* (оператор очисних робіт - асенізатор, контролер – наглядач) [67, с. 11].

Евфемізми кримінального права. У сфері кримінальних евфемізмів: *hero of the underground, fiver etc.*, використовують для заміни слів як *pickpocket, robber etc.* В українській мові нажитися шляхом – вкрати – взяти, позичити, взяти у тимчасове користування.

Евфемізми хвороб. Серед них слово рак (*cancel*), замінюється на затяжну хворобу, сифіліс (*syphilis*) і СНІД (*AIDS*) – соціальну хворобу, туберкульоз (*tuberculosis*) – легеневі захворювання тощо. Людину з психічним захворюванням (*mental illness*) не можемо прямо назвати психоз (*psychosis*) потрібно виразити, що він або вона трохи збентежені, тим часом, використовуючи недочуваючий (*hard of hearing*) замість глухого (*deaf*) (епілепсія – чорна хвороба; слабкий слух – глухий; незрячий – сліпий) [67, с. 12].

Отже, чи потрібні евфемізми у мові? Суспільство ще на дорозі до ідеального, сповненого доброзичливості, недооцінки та сприйняття всього нового та

дивного. Тому існує велика потреба в евфемізмах як засобах стримування насильства тих, хто не вміє сприймати мистецтво спілкування.

РОЗДІЛ 4 НАВЧАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КОРЕКТНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЧИ ПЕРЕКЛАДУ

4.1 Застосовування політкоректної лексики під час викладання

Важливість навчання студентів англійської як іноземної політкоректної мови сьогодні більше не обговорюється. Студенти, які вивчають англійську як другу мову (L2), повинні усвідомлювати важливість ідеї «не говорити зла» в англійськомовних культурах. Політкоректна мова також може бути цікавим контентом для класу з вивченням англійської мови, надаючи не лише важливу інформацію для тих, хто вивчає L2, але й даючи їм можливість порівняти різні мовні моделі та зрозуміти основні моменти проблеми [71].

Предмет політкоректної англійської мови пов'язує історичні, культурні, соціальні та мовні проблеми. Оскільки він також стосується поточного використання мови, звертається до тих, хто вивчає мову, і вчителів, які займаються вивченням англійської мови, оскільки вона фактично використовується сьогодні носіями мови. Таким чином, політкоректна англійська може бути цікавим і корисним предметом для вивчення ESL або EFL. Цікавий факт цієї теми полягає в тому, що немає однієї правильної відповіді, і хоча вчитель може надати інформацію про дебати в англійськомовних країнах, учні, зрештою, повинні прийняти власну думку [71].

Крім обговорення своєї думки про політкоректну мову, інші можливі заняття в класі включають вгадування учнями того, що означають певні реальні або жартівливі політкоректні вислови (наприклад, «chair»), вгадування того, які з них є загальними, спробувати виявити та «виправити» політично некоректну мову до списку чи тексту, вигадуючи власні політично коректні висловлювання. Вони також можуть розіграти рольову гру на зборах місцевої

ради або батьківських зборах, на яких вони визначають політику міста чи школи щодо політкоректних висловлювань.

Питання про політично коректну мову також може виникати природним чином у класі, як правило, учнями або текстами, в яких використовуються політично некоректні слова чи фрази. Що стосується студентів, це може бути тому, що [71]:

- 1) Вони не знали, що це політично некоректно.
- 2) Це не політично некоректно їхньою мовою.
- 3) Слово чи вираз стали політично некоректними відтоді, як вони їх вивчили.
- 4) Те, що вони сказали, було незначною помилкою перекладу.
- 5) Місце, звідки вони взяли слово, наприклад, електронний словник, не містить інформації про конотації.
- 6) Вони не зрозуміли, що це слово не є політкоректним, коли його вивчали.

Коли учні вживають політично некоректні вирази, вчителю потрібно буде прийняти рішення, згадувати про цей факт чи ні. Що потрібно враховувати [70]:

- 1) Чи справді вони когось образять, якщо скажуть це під час розмови за межами класу, наприклад? Чи вони розмовляють лише з не носіями мови, які, швидше за все, вживатимуть це слово таким же чином, не знаючи нічого про конотації?
- 2) Чи ймовірно, що це дійсно виникне під час розмови поза класом, чи ви говорили про тему, яка є досить незвичною для повсякденного життя?
- 3) Чи часто у студентів виникають проблеми з неполіткоректною мовою, тому варто згадати її, наприклад, щоб полегшити виправлення в майбутньому?
- 4) Чи була політично некоректна мова однією з речей, які найбільше потребували виправлення/згадки?

5) Чи ймовірно, що студенти будуть використовувати англійську мову в контексті, в якому їм доведеться бути дуже обережними зі своєю мовою, наприклад, в академічному письмі?

Проблеми, які слід враховувати, вирішуючи, чи згадувати в тексті неполіткоректну мову, схожі. У класах вищого рівня ви можете попросити знайти в тексті будь-які слова чи вирази, які, на їхню думку, можуть бути політично некоректними, а потім обговорити, чи будуть вони редагувати його під час повторної публікації, чи залишать це як є очікуючи чи залишать це як є й очікуючи від читачів зрозуміння того, що він містить політично некоректні висловлювання зі зрозумілих причин, наприклад, через його вік [70].

Інша ситуація, у якій може виникнути рішення про політичну коректність, полягає в тому, що вчитель щось говорить або пояснює і має вибір між використанням виразу, який він зазвичай використовує, або виразу, який не стосується ПК, який учням буде легше зрозуміти. Те ж саме стосується і власних матеріалів. Однією з можливостей є використання обох, наприклад, розміщуючи на робочому аркуші як більш, так і менш політкоректні вирази, наприклад, «*психічно хворий (mentally disabled) = затримка розвитку (learning difficulties)*» [70].

Стратегії запровадження політично коректної мови в класах [69]:

1) Дайте визначення термінам: почніть із окреслення поняття політкоректної мови – використовуючи слова, які враховують почуття чи досвід інших – і наведіть приклади.

2) Надайте контекст: поясніть, чому певні терміни можуть сприйматися як зневажливі чи образливі, поділившись історичним контекстом або реальними прикладами їх впливу.

3) Залучайтеся до діяльності: Використовуйте різноманітні заходи, орієнтовані на учня, – такі як рольові ігри, дебати або групові дискусії – щоб полегшити розуміння та обмірковування того, як мова може формувати думки, емоції та ставлення.

4) Будьте відкритими до викликів: заохочуйте студентів ділитися своїми поглядами та сумнівами щодо суперечливих тем чи ідей. Це дозволить вести конструктивний діалог і розвивати навички критичного мислення.

5) Оновіть свою навчальну програму: переконайтеся, що ваші матеріали є інклюзивними, включаючи різноманітних авторів і тем, уникаючи образливих висловлювань і стереотипів.

6) Закріплюйте позитивні звички: хваліть учнів, коли вони використовують шанобливу мову або демонструють інклюзивність у взаємодії в класі.

Навчання політично коректній мові може спричинити певні труднощі, особливо під час орієнтування на спірні теми або долання опору з боку студентів. Ось кілька порад щодо вирішення таких ситуацій [70]:

1) Встановіть основні правила: на початку навчального року сформулюйте та озвучте чіткі вказівки щодо шанобливої та відповідної мови в класі.

2) Використовуйте інклюзивну мову: моделюйте використання політично коректної мови у своєму мовленні та спілкуйтеся зі студентами, використовуючи інклюзивну мову.

3) Активно кидайте виклик стереотипам: коли учні вживають некоректну лексику, негайно вирішуйте це та запропонуйте альтернативне формулювання.

4) Запропонуйте підтримку: запропонуйте ресурси для студентів, яким важко змінити свої мовні звички або стикаються з опором поза класом.

5) Заохочуйте емпатію: підкреслюйте важливість емпатії та розуміння для подолання відмінностей і сприяння шанобливій спільноті.

Отже, політично коректні зміни відбуваються в англійській (і в багатьох інших мовах) як відображення ідей толерантності та інклюзії. Для того, щоб виховати компетентних користувачів англійської мови, ми зобов'язані нашим студентам дослідити це явище та дати їм можливість стати досвідченими користувачами толерантних і інклюзивних термінів у конкретних ситуаціях.

Навчання студентів політкоректній мові є важливою складовою створення інклюзивного навчального середовища. Застосовуючи стратегії, які

сприяють розумінню та взаємній повазі, викладачі можуть допомогти студентам ефективно спілкуватися в різноманітному світі. Завдяки безперервним роздумам і відкритому обговоренню ми можемо виховати покоління, яке віддане співпереживанню, інклюзивності та цілеспрямованому діалогу.

4.2 Вправи із використанням політкоректних одиниць

Оскільки неможливо перелічити всі політкоректні терміни, є загальні поради студентам, щоб специфікувати їх політкоректно [72]:

1) Навчайтеся: дізнавайтеся про різні особистості, досвід і походження. Зрозумійте історію та контекст різних спільнот і пам'ятайте про мову, яку ви використовуєте, коли звертаєтеся до них.

2) Використовуйте шанобливу мову: використовуйте мову, яка демонструє повагу до різних ідентичностей і досвіду. Уникайте мовлення, яке посилює стереотипи, упередження чи дискримінацію.

3) Уникайте припущень: не припускайте чийсь особистість, досвід або вподобання на основі їхнього зовнішнього вигляду, поведінки чи інших характеристик. Запитайте з повагою, якщо ви не впевнені, як звертатися до когось або до їхнього досвіду.

4) Використовуйте інклюзивну мову: використовуйте мову, яка включає представників будь-якої статі, раси, етнічної приналежності, здібностей та інших приналежностей.

5) Будьте відкритими до зауважень: прислухайтеся до відгуків інших, якщо вони вважають вашу мову образливою або маргіналізуючою. Будьте готові вчитися та вносити зміни у використання вашої мови.

6) Запитуйте! Якщо ви не впевнені, скажіть і запитайте людину, як би вона хотіла, щоб до неї зверталися.

Існують заходи під час проведення уроку, які ділять на передкласні, класні та позакласні види роботи. Для початку розглянемо передкласний тип роботи.

Передкласна робота

Читацька діяльність

Перед уроком англійської мови надішліть учням політкоректну статтю та попросіть їх прочитати, створюючи список будь-якої нової лексики чи фраз, які вони знайдуть (поясніть ті, які учні не розуміють у класі): у статті розглядається актуальна дискусія про те, чи мають люди право ображати інших. З одного боку, деякі люди стверджують, що образливість або розмова на теми табу є корінням усіх комедійних фільмів. Інші кажуть, що гумористів із застарілими або неприйнятними поглядами не анулюють, а просто відсіюють, оскільки їх аудиторія зменшується.

Відеоактивність

Щоб заощадити час на уроці для бесіди, вчитель англійської мови може попросити учнів переглянути відео нижче та відповісти на запитання для аудіювання вдома.

Відео для цього заняття називається «*Is There an Alternative to Political Correctness?*» від *The School of Life*, яка обговорює, як політкоректність змушує людей відчувати себе винними за свої думки, і запитує, чи не було б краще для нас просто поводитися чемно з іншими людьми [72].

Класна робота

Основна увага на уроці зосереджена на розмові, щоб допомогти покращити вільне та впевнене мовлення студентів англійською мовою, а також збільшити їхній словниковий запас.

Цей урок починається з короткого обговорення статті, яку студенти прочитали перед класом. Далі учні можуть висловити свою думку щодо цитати на початку плану уроку – що, на їхню думку, ця цитата означає та чи згодні вони з нею. Далі йде початкове обговорення теми, зокрема, чи завжди ми повинні уникати ображати людей, чи політична коректність

використовується як форма цензури та чи потрібно когось коли-небудь звільняти з роботи за переконання, яких вони дотримуються [72].

Після цього студенти вивчають певну лексику, пов'язану з політкоректністю, як-от *triggered*, *snowflake* та *woke*. Таку словникову роботу було вибрано, щоб підвищити знання студентів про менш поширену лексику, яка може бути корисною для підготовки до іспитів з англійської мови, як-от IELTS або TOEFL. Словниковий запас супроводжується закритою роботою та розмовною діяльністю, щоб перевірити розуміння учнями цих слів.

Якщо студенти не дивилися відео до уроку, вони можуть переглянути його після словникового розділу та відповісти на запитання для аудіювання. Перш ніж перевірити відповіді, попросіть студентів коротко описати відео та висловити їхню думку про зміст.

Завершальним етапом, є більш поглиблена розмова про політичну коректність. Під час цієї ораторської діяльності студенти обговорюватимуть такі питання, як те, чи слід судити про людей минулого відповідно до поглядів сьогодення, чи прийнятно зносити пам'ятники та що можна буде вважати політично некоректним у майбутньому.

Позакласна робота

Після уроку студенти пишуть про свою думку щодо політичної коректності. Це може бути короткий абзац або довший твір залежно від того, на якому рівні студент. Вправа з письма розроблена таким чином, щоб дати студентам можливість потренуватися та вдосконалити свою граматику за допомогою зворотного зв'язку зі своїм викладачем [72].

Як вчителі, є багато різних факторів, які необхідно враховувати під час планування уроку. До них належать навчальні цілі, оцінювання учнів, хід уроку та підсумки.

Починаючи урок англійської мови, для вас, як для вчителя, важливо спершу сформулювати у своїх учнів правильне мислення. Це стосується будь-якого віку та рівня. Поки студенти не зосереджені, вони не будуть сприймати нову інформацію. Розминка (*Warm-up*) є способом переконцентрувати увагу

учнів. Наприклад, розминка може допомогти, якщо ваші учні втомилися від школи чи роботи, перебувають у стресі чи стурбовані особистими проблемами, або приходять на урок надмірно схвильовані чи втомлені. Розминка (*Warm-ups*) призначена для того, щоб привернути увагу учнів і мотивувати їх до участі. Така діяльність має проводитись не більше ніж 5 хвилин.

Особливо корисні розминки:

- допомогти новим студентам або слухачам пізнати один одного;
- відзначати зміну, коли учні закінчили вивчення однієї теми, перш ніж розпочати нову тему.

Розминка є важливою методикою навчання для вчителя та тренерів. Є три основні причини, чому варто використовувати розминку в класі, щоб розпочинати свої уроки. Перший полягає в тому, що використання англійської мови є більш природним, оскільки багато видів діяльності вимагають трохи імпровізації чи творчості. По-друге, студенти зацікавлені та мотивовані, коли вони грають із мовою, і останнє, але не менш важливе, кожен студент залучений незалежно від того, наскільки він екстраверт чи інтроверт [75].

Розминка (Warm-up)

1) Попросіть своїх учнів визначити проблеми, до яких люди особливо чутливі (вони можуть назвати стать, вік, етнічну приналежність або національність, релігію, зовнішність).

2) Покажіть учням фотографії різних людей і запитайте, до чого ці люди чутливі, які мовні стратегії вони можуть використовувати, щоб не образити цих людей. Подайте приклади та пропозиції на дошці. Визначте закономірності, наприклад, опущення *-ess*, від *manageress, actress*, замінюючи – *man/men* на *person/people, etc.*

Завдання 1

У наступних реченнях використано сексистську мову. Перепишіть їх, щоб зробити їх інклюзивними.

- a) Children need the love of his parents.

- b) Mia is a camerawoman.
- c) Men are destroying our whole planet.
- d) This substance is not known to men.

Завдання 2

Незважаючи на те, що наведені нижче прислів'я добре відомі, вони не є політкоректними. Спробуйте їх змінити.

- a) Every man has his hobbyhorse.
- b) A man's home is his castle.
- c) Early to bed and early to rise makes a man healthy, wealthy, and wise.

Завдання 3

Багато людей чутливі до своїх здібностей, віку, культури та зовнішності. Перепишіть так, щоб наступні фрази звучали необразливо для людей, про яких говорять.

- a) My friend is looking after his insane mother.
- b) A new hospital for the care of geriatrics is being introduced.
- c) He is as blind as a bat.
- d) His best friend is an emotional cripple.
- e) Fat people need to go on diets.

Завдання 4

Наведені нижче приклади включають деякі сучасніші доповнення, які не стали популярними, і, можливо, політично некоректні фрази, які все ще поширені. Зробіть припущення щодо вживання деяких із цих виразів і перевірте їх вживання у свого вчителя.

- a) humankind – mankind;
- b) camera operator – cameraman;
- c) book challenged – uneducated;
- d) fire fighter – fireman;
- e) native Americans – American Indians;

- f) learning difficulties – mentally disabled;
- g) homemaker – housewife;
- h) innocent lie – white lie;
- i) banned – blacklisted;
- j) seniors – old people;
- k) actor – actress;
- l) police officer – policeman.

Завдання 5

Політично коректні зміни відбуваються і в мовах, відмінних від англійської, що відображає толерантність, інклюзивність та інші зміни в сучасних суспільствах.

Запитайте своїх учнів: Які приклади політкоректної мови ви можете знайти рідною мовою ваших однокласників чи спільноти? Запропонуйте учням скласти список прикладів.

Завдання 6

Напишіть на дошці наведені нижче твердження:

Politically correct speech is an important part in today's society and reflects a growing respect for others.

Politically correct speech is merely a form of conformity and does not represent meaningful change in attitudes.

Запитайте своїх студентів, яка точка зору найбільше відповідає їхнім думкам. Попросіть їх пояснити, навівши приклади на підтвердження своїх думок.

Завдання 7

Принесіть фотографії різних людей (різних за расою, кольором шкіри, віком та іншими характеристиками, які помітно відрізняються) або в мультикультурному класі попросіть учнів принести фотографії своїх сімей і друзів. Попросіть їх придумати стратегії, які можна використати, щоб говорити про цих людей, не ображаючи їх чи їхню сім'ю, друзів тощо.

Наведіть приклади на дошці. Визначте шаблони, наприклад, використання географічного принципу для визначення етнічної приналежності тощо.

Завдання 8

Установіть відповідність між іменами у стовпчику А та їхнім еквівалентом на ПК у стовпчику В.

Таблиця 4.2.

А	В
coloured person	average person, ordinary person
stewardess	synthetic
cleaning lady	flight attendant
man in the street	a person of color
man-made	office cleaner, housekeeper
bellhop	pastor
priest	bellboy

«Продовження таблиці 4.2.»

Завдання 9

Гра відгадування. Вгадайте, що можуть означати наступні слова та фрази?

Наприклад: *orphan, intellectually challenged, visually challenged.*

Завдання 10

Це заняття підходить для студентів B2+.

Ось початок популярної історії про Червону Шапочку ("*Little Red Riding Hood*"). Підкресліть фрази, які спрямовані на досягнення комічного ефекту:

"There once was a young person named Red Riding Hood who lived with her mother on the edge of a large wood. One day her mother asked her to take a basket of fresh fruit and mineral water to her grandmother's house - not because this was womyn's work, mind you, but because the deed was generous and helped engender a feeling of community. Furthermore, her grandmother was not sick, but rather was

in full physical and mental health and was fully capable of taking care of herself as a mature adult [75].”

Студентам можна запропонувати розіграти ситуації місцевого парламенту чи студентської ради та обговорити такі теми, як плата за навчання в університеті, можливості працевлаштування для студентів тощо. Попросіть студентів стежити за мовою, яку вони використовують. У великому класі учнів, які не беруть активної участі, можна попросити послухати та записати слова та фрази, використані виступаючими, які, на їхню думку, були політично коректними [74].

Під час академічного письма студентів можуть попросити швидко проглянути есе один одного, щоб знайти слова, які можуть здатися політично некоректними. Вони можуть спробувати запропонувати замітники для слів, які вони визначили. Чудово те, що тут немає правильних чи неправильних відповідей, і саме студенти повинні приймати рішення [74].

Отже, мова, незалежно від того, рідна чи іноземна, — це не просто засіб вираження думок; це також інструмент для формування цих думок, і тому мова ПК є інструментом, який можна використовувати, щоб зробити студентів більш чуйними, толерантними та більш розуміючими. Класна кімната забезпечує безцінне середовище для обговорення (не)коректності, і студентів потрібно заохочувати до розробки власних інструментів, які можуть добре служити їм різними мовами.

ВИСНОВКИ

У роботі здійснене дослідження понять *політична коректність* та *засоби політкоректності в мовах оригіналу та перекладу*, передумови виникнення термінів, види політкоректності, евфімізми, сфери життя де зустрічається ПК, аналіз впливу масмедіа на суспільство, труднощі перекладу «політкоректних» та вразливих термінів з англійської; культурні та лінгвістичні проблеми перекладу політкоректних одиниць; евфемізми у перекладі англійської та української мов; застосовування політкоректної лексики під час викладання; вправи із використанням політкоректних одиниць.

Отже, підсумовуючи усе досліджене, термін політкоректність виник задля позначення думок у ввічливій формі, не ображаючи сторону комунікатора під час спілкування чи дискурсу. Поважливе ставлення та уникнення слів, що мають негативну конотацію — пріоритет для політкоректності. Евфімізми є різновидом ПК та слугують допоміжною ланкою для завуалювання вразливої інформації. Масмедійний дискурс виступає у ролі розповсюдження інформації у різних проявах та платформах.

При дослідженні політичної коректності у перших двох розділах намагалися привернути увагу до найбільш чутливих сфер, серед яких найвизначнішими є гендерно-упереджена мова, етнічна приналежність, раса, сексуальна орієнтація, психічні та фізичні вади тощо. Саме такі теми є щоденно обговорюваними у різних мережах, що шкодить моральному, фізичному, психологічному стану людини.

Використання політкоректної мови, яке почалося з англійської і поширилося на багато інших мов, було викликане постійно зростаючою суспільною та політичною свідомістю того, що до всіх людей слід ставитися з повагою, незалежно від статі, етнічної приналежності, релігії, віку, переваги тощо. Політкоректність відображає всі зміни у сучасному суспільстві, що відбулися зі зростанням поінформованості про права різних меншин та

малозабезпечених груп. Однак є багато противників цієї мовної реформи, які вважають, що справа зайшла надто далеко. Деякі з них стверджують, що політична коректність ставить під загрозу свободу слова та думки.

У той же час вважається, що слід виявляти особливу обережність, щоб уникати крайніх висловлювань, більшість з яких довгий час вважалися претензійними та роздутими, посміховиськом, тим самим підриваючи всі, здебільшого добрі та шляхетні наміри, спрямовані на адаптацію використання мови, таким чином, щоб він не ображав або виключав будь-кого з членів товариства. Очевидно, що проблема політкоректності, що розвивається, не обмежується лише науковими колами. Природно, що в університетах продовжувалося протистояння політкоректних питань, ЗМІ почали висвітлювати події пов'язані з ПК.

У дослідженнях четвертого розділу навчаючи політично коректну мову, викладач повинен чітко сформулювати ясне розуміння відмінностей між сексистською, зневажливою чи табуованою лексикою. Сексистська мова – це термін, що означає використання фраз з характерною чоловічою домінантністю, що вказує на те, що представники слабкої статі мають менші розумові або фізичні здібності.

Питання використання політкоректної англійської мови пов'язує між собою історичні, культурні, соціальні та мовні проблеми. Так як це питання стоїть досить гостро в сучасному західному світі і істотно впливає на якість комунікації, викладачі та студенти повинні знати, як фактично сьогодні носіями використовується політкоректна англійська мова.

Один з основних і найбільш лінгвістично обґрунтованих аргументів на користь цієї точки зору полягає в тому, що мова вільно і природно визначається і формується її користувачами, і що зміни не можуть і не повинні бути визначені або прописані. Віддавати перевагу одним словам і виразам за рахунок інших, абсолютно коректних і достовірних, а також замінювати їх часто затьмареними, недоречними, особливо з причин, що не мають нічого

спільного з лінгвістикою, багатьма сприймається як порушення свободи думки і слова, тиранією, внаслідок якої мова помітно погіршується.

Я, Міщенко Дар'я Миколаївна, своїм підписом засвідчую, що моя кваліфікаційна робота «Засоби політкоректності в мовах оригіналу та перекладу» виконана з дотриманням усіх вимог до наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, самостійно та індивідуально. Під час написання роботи я дотримувалась принципів академічної доброчесності та несу відповідальність за порушення загальноприйнятих правил цитування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Вінниця, 2018. 501 с
2. Алексенко С.Ф. Політична коректність в англомовному медійному дискурсі як засіб реалізації кооперативної комунікативної стратегії. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Сер.: Філологія, педагогіка, психологія.* 2018. Вип. 36. С. 52-56.
3. Баранова С.В., Міщенко Д.М. Стилiстичні засоби позначення політкоректності в масмедійному дискурсі. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія».* 2022. 49. С. 11-16. DOI: 10.24919/2522-4565.2022.49.1.
4. Бойчук К.В. Мова газетних текстів як засіб впливу на читача. *Наукові записки. Серія «Філологічна».* 2009. № 11. С. 139.
5. Гендерна проблематика перекладу документів офіційно-ділового стилю. *II тур Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт зі спеціальності. Сер.: Переклад.* 2020. URL: <https://lingua.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/Konkursna-robota-KONKURS.pdf>
6. Демідова А., Ярова А. Б. Засоби масової інформації як «четверта неформальна гілка публічної влади»: способи медіа-маніпуляції. *Державне управління: удосконалення та розвиток.* 2018. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/4_2018/102.pdf
7. Івануха М., Т. Левчук. Т. Як писати про ЛГБТ? Практичні поради для журналістів. *ВБО «Точка опори».* 2017. 20 с.
8. Каптюрова О. В. Релізація концепту "політична коректність" в МАС-медійному дис-курсі / О. В. Каптюрова // *Мовні і концептуальні картини світу.* - 2013. - Вип. 43(2). - С. 137-146.

9. Карабан В. І., Рудницька Н. М. Політична коректність у перекладі: використання гендерно нейтральної лексики. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. 2016. С. 211-219.
10. Ковальовська Анастасія Euphemisms in english political discourse. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Лінгвостилістика. Соціолінгвістика. Лінгвокультурологія. С. 45-48.
11. Колядич Ю. В., Хоцянівська І. В. Політкоректність у сучасному мовному просторі. *Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського*. 2018. Випуск: *Modern researches in philological science*. С. 153-169. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-37-2/10>
12. Комов О.В. Гендерний аспект перекладу. *Актуальні проблеми слов'янської філології. КВНЗ "Донецький педагогічний коледж"*. 2011. Випуск XXIV. Частина 1. С. 409-417.
13. Кудінова Марина, Четверікова Олена Евфемізація мовлення та політкоректність в англomовному інформаційному просторі. Сучасні методики навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами : збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції. Переяслав, 2022. С. 194-198.
14. Курочкіна В.С., Початко Т.В. Гендерні питання політичної коректності в англійському та українському контекстах, Науковий філологічний часопис: Кременецькі компаративні студії. 2020. N 10. С. 230-239
15. Курочкіна В.С., Початко Т.В. Соціально-етичні проблеми політкоректності у сучасній англійській мові. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії» 2014. С. 1-6.
16. Лютянська Н. І. Особливості об'єктивації концептів толерантність та політична коректність в англomовному мас-медійному дискурсі: Мовні і концептуальні картини світу. - 2014. – Випуск: 50 (1). - С. 482-487.

17. Міщенко Д.М. Засоби вираження політичної коректності в масмедійному дискурсі. *Перекладацькі інновації : матеріали XII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 25 листопада 2022 р. : тези доповідей.* : СумДУ, 2022. С. 115-118.
18. Пригорницька О. Фейкова інформація в соціальних медіа: виявлення, оцінка, протидія. *Зб. наук. пр. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України.* Київ, 2017. Вип.: 48. С. 311–321.
19. Прудникова О. В Масова комунікація як підґрунтя розвитку інформаційної культури: за заг. ред. канд. філол. наук, О. В. Прудникова. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого».* 2014. № 1 (20). С. 53-61.
20. Серафин, А., Гриців, Н. Політкоректна лексика в сучасному англomовному медіатексті та шляхи її відтворення українською мовою. *Філологічні науки. Молодий вчений*, 1 (101). 2022. С. 186-193.
21. Сінна Л. Ю. Особливості перекладу політкоректної лексики в контексті евфемізації (на матеріалі текстів ЗМІ). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія / Міжнар. гуманіт. ун-т.* – Одеса, 2022. – № 56. – С. 283–287.
22. Сіняговська, І. Ю. Визначення та класифікація перекладацьких трансформацій у процесі художнього перекладу тексту / І. Ю. Сіняговська // *Наукові праці. Філологія. Мовознавство.* – Миколаїв : ЧДУ ім. Петра Могили, 2014. - Вип. 209, Т. 221. – С. 89–93.
23. Скорик О. П. Практичні поради викладачу щодо реалізації проблемного навчання. *Географія.* 2016. No 21/22. С. 6-10.
24. Тарасова В. В. Політична коректність в англійському та українському медіадискурсі. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Філологічні науки.* 2018. № 281. С. 100-111.
25. Ткачик О. В. Англійські евфемістичні неологізми в публіцистичному стилі та їх переклад українською / О. В. Ткачик, Т. К. Бабаєв

// Вісник НТУУ «КПІ». Філологія. Педагогіка : збірник наукових праць. – 2014. – Вип. 3. – С. 52–59.

26. Федоренко С.В. Відтворення політкоректної лексики сучасних англомовних медійних текстів українською мовою. *Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики: науковий журнал*. 2019. № 2(18). С. 283–291.

27. Afanasieva L. V., Smyrnova M. L. The role of a foreign language in the process of forming a politically correct worldview among technical university students. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2019. Вип. 7(75), жовтень. С. 148–151.

28. Baranova S., Kobayakova I., Brovkina O. Lexical and Stylistic Derivation in Mass Media Discourse. *Studies in Media and Communication*. 2023. 11. С. 58-66. DOI: 10.11114/SMC.V11I4.5988.

29. Beckwith Francis J. Are You Politically Correct? / Francis J. Beckwith, Michael E. Bauman. — Buffalo : Prometheus Book. — 1995. — p. 130.

30. Brovkina O., Baranova S. Family vs discourse Бровкіна Оксана, Баранова Светлана. Семья vs дискурс Родина vs дискурс. *Psycholinguistics*. 2019. 25. С. 31-49. DOI: 10.31470/2309-1797-2019-25-2-31-49.

31. Burridge K. Euphemism and Language Change: The Sixth and Seventh Ages. *Lexis - Journal in English Lexicology*. Випуск: 7. 2012. URL: <https://journals.openedition.org/lexis/355>

32. Carmen Ardelean *The Challenge of Political Correctness in the Translation of "Sensitive" Texts*. Department of Foreign Languages and Communication. Том: 47. Серія: 5.3. Bucharest, Romania, 2008. С. 24-28.

33. Chernysh O. Media discourse as a basic notion of mediallynguistics. *XVIII TESOL – Ukraine National Conference. Global English – Global Decisions*. Житомир. 2013. С. 61-63. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/9778/1/13coamda.pdf>

34. Delekta, I. Political correctness and linguistic creativity in the job market. How much do they (mis) inform? *Revista Internacional De Organizaciones*, (23). 2020. C. 149–165.
35. Grinova A. Euphemisms in English Everyday Discourse. *Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. České Budějovice*. 2017. URL: https://theses.cz/id/kpusuh/Diplomova_prace_Anna_Grinova.pdf
36. Gustia A. Discourse in mass media: a study of critical analysis research. *English education. Tom: 3. Bunyck: 1*. 2018. URL: <https://ojs.unpkediri.ac.id/index.php/inggris/article/view/11847> 14
37. Husam H. O. Translation of political discourse in the middle-eastern context. *Pakistan Journal of Languages and Translation Studies*. Pakistan, 2015. C. 16-27.
38. Ismoilova H., Xatamova Z., Burxanova D. Classification and types of euphemisms. *Novateur Publications JournalNX- A Multidisciplinary Peer Reviewed Journal. Tom: 6. Bunyck: 10*. 2020. C. 54-57.
39. Kundahbayeva A., Noda L., Lozhnikova O., Eskhuatova N. Impact Of Mass Media On Public Consciousness In Modern World. *Palarch's Journal of Archaeology of Egypt. Tom: 18 Bunyck: 18*. 2021. C. 3402-3408. URL: <https://archives.palarch.nl/index.php/jae/article/view/9471>
40. O'Keeffe A. Media and discourse analysis. *The Routledge Handbook of Discourse Analysis*. London: Routledge. 2011. C. 441-454. URL: <https://dspace.mic.ul.ie/bitstream/handle/10395/1681/O%20?sequence=2>
41. Phumsiri N. An Analysis of the Use of English with Political Correctness: A Case Study of Graduate Students in Thailand. *Arab World English Journal*. 2018. *Tom: 9. Bunyck: 4*. C. 447- 463.
42. Plančić, B., Zanchi Ž., Čudić M. Political Correctness – Maintaining a Balanced View. *Tom: 2. Bunyck: 1*. Хорватія, 2013. C. 56-59. DOI: <https://doi.org/10.7225/toms.v02.n01.008>

43. Polishchuk Y., Gnatyuk S., Seilova N. Mass media as a channel of manipulative influence on society. *Ukrainian Scientific Journal of Information Security*. 2015. Том: 21, Випуск: 3. С. 301-308.
44. Reinaldo César Zanardi, Marcelo Silveira Euphemism as a Mechanism of the Internal Workings of the Politically Correct Language. *Global Journal of Human-Social Science: (G) Linguistics & Education*. 2019. Том: 19. Випуск: 8. С. 1-7.
45. Shepelieva O.V. Linguocultural phenomenon of political correctness in english media texts: linguistic and translation aspects. National Technical University of Ukraine, Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute. 2015. С. 531-560.
46. Sytnyk A. Argumentative Euphemisms, Political Correctness and Relevance. *Institut des sciences du langage et de la communication Université de Neuchâtel*. 2014. URL: <https://doc.rero.ch/record/232366/files/00002415.pdf>
47. Tsehelska M.V. Teaching politically correct language. Актуальні проблеми філології і методики викладання мов: 3б. наук. праць. - Кривий Ріг: КДПУ, 2004. С. 202-207.
48. V.I. Karaban, Translation from Ukrainian into English, Nova Knyha, Vinnytsia, 2003, pp. 370– 382.

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

49. Ганич Д., Олійник І. Словник лінгвістичних термінів. Київ: Вища шк., 2012. 360 с.
50. СУМ — Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/sum>
51. A Dictionary of Law. Oxford University Press., 2013. – 610 с.
52. Cambridge Dictionary. URL: <https://cutt.ly/FyHPsnG>
53. Collins Dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com>
54. Lexico Dictionaries. URL: <https://www.lexico.com/>

55. Longman Contemporary Advanced Dictionary. URL: <https://www.ldoceonline.com/>
56. Longman Dictionary of Contemporary English, Pearson Longman Publ., 2009. – 1949 p.
57. Los Angeles Times. URL : <https://www.latimes.com/>
58. Merriam-Webster dictionary. URL: <https://cutt.ly/9yHG4Rb>
59. Webster's Revised Unabridged Dictionary, G & C. Merriam Co. Publ., 1913. – 1377 p.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

60. 40 Alternatives to Politically Incorrect Terms. 2020. URL: <https://ehlion.com/wp-content/uploads/2020/10/40-Alternatives-to-Politically-Incorrect-Terms-Ehlion.pdf>
61. Дітей з синдромом Дауна та їхніх братів і сестер навчатимуть музиці онлайн. URL: <https://susplne.media/154590-ditej-z-sindromom-dauna-ta-ihnih-brativ-i-sester-navcatimut-muzici-onlajn/>
62. Покарання за "пропаганду гомосексуалізму": слуги народу хочуть штраф 136 тисяч. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-53516849>
63. У справі вбивства Джорджа Флойда винесли вирок: рідні загиблого невдоволені. URL: https://galinfo.com.ua/news/u_spravi_vbyvstva_dzhordzha_floyda_vynesly_vyrok_ridni_zagyblogo_nevdovoleni_366763.html
64. Фільм «Віднесені вітром» HBO Мах зняли з прокату через протести в США. URL: <https://nzi.theukrainians.org/film-vidneseni-vitrom-hbo-mah-znyaly-z-prokату-cherez-protesty-v-ssha.html>
65. Beyond political correctness: toward the inclusive university *Edited by: Stephen Richer and Lorna Weir*. URL: <https://www.degruyter.com/document/doi/10.3138/9781487574710/html>

66. Difficulties in translation in view of political correctness. URL: http://eprints.kname.edu.ua/58937/1/испр%20FORUM%20FULL_2-274-275.pdf
67. Euphemisms in English and Ukrainian. URL: https://www.academia.edu/7321084/Euphemisms_in_English_and_Ukrainian
68. Making murder respectable. URL: <https://www.economist.com/international/2011/12/17/making-murder-respectable>
69. PC language used to practice. URL: <https://www.usingenglish.com/files/pdf/used-to-politically-correct-language.pdf>
70. Political Correctness. URL: <https://yourenglishpal.com/blog/esl-conversation-lesson-plan-political-correctness/>
71. Politically correct language in the EFL classroom URL: <https://www.englishclub.com/efl/tefl/tips/politically-correct/>
72. Politically Correct Terms and How to Use Them - for English Language Learners. URL: <https://inglesconkillian.com/blog/politically-correct-terms-and-how-to-use-them-for-english-language-learners>
73. Talking about racism. URL: <https://www.cumbria.gov.uk/elibrary/Content/Internet/537/6381/6387/40828163633.pdf>
74. Teacher training guide: Ideas for warm up activities. URL: https://www.eenet.org.uk/resources/docs/cambodia_warmups.pdf
75. Warm-up ESL activities for every age. URL: <https://bridge.edu/tefl/blog/esl-warm-up-activities/>

SUMMARY

The graduation thesis considers the means of political correctness in the original and translated languages. The relevance of the topic of the work is due to the interest in the study of political correctness in the modern dimension, which is explained by the growing interest in society and spread in the media. Political correctness as a tool of a communicative strategy of behavior aimed at avoiding social aggravations and achieving a conflict-free atmosphere in society causes a lot of heated discussions, which by this very fact does not meet its main purpose and only emphasizes the contradiction of this phenomenon. The object of the research is political correctness in mass media discourse. The purpose of the work is to define the trend of "political correctness" in the mass media discourse, by defining the main tasks: find out the prerequisites for the emergence of the phenomenon of "political correctness"; characterize the types of political correctness; determine in which spheres of life political correctness occurs; identify the meaning of euphemisms in politically correct vocabulary; analyze the impact of mass media on society.

Achieving the goal and fulfilling research tasks are based on the general provisions of system analysis. The methods of linguistic observation and description are used to systematize and classify politically correct units in mass media discourse. The study involves the use of the method of contrastive analysis to compare the features of the use of the language of political correctness in different dimensions of life. Involvement of general scientific research methods.

The practical significance of the obtained results is that the educational work enriches the research experience of modern German studies with new knowledge about the political correctness of its representation in the modern dimension. The determined results deepen the understanding of the regularity of the functioning of politically correct units, and can be used in the educational process, in particular, in theoretical and practical theory courses.

The scientific novelty lies in the further assessment of the status of political correctness and the impact on culture and lifestyle within society. Modern directions of politeness policy in various spheres of life.

The following transformations were used to translate English-language politically correct terms: descriptive translation, adaptation, tracing, modulation, logization, word order change, equivalence, literal translation, concretization, transposition, integral transformation, differentiation, transliteration, addition, expression, and synonymous translation. Among the most common transformations were descriptive translation, tracing, and adaptation.

The first chapter addresses political correctness (political correctness, PC) is a term that describes a style of behavior, speech, lifestyle, preferences, but at the same time does not violate the personal boundaries of people in the religious, racial, political, cultural spheres. The main task of which is to avoid the abuse of offensive expressions, words, tactlessness that can shock people by pointing to their age, health, material well-being, sexual orientation, gender. By introducing this term, provisions that testify to equality and respect for feelings and dignity without violating the rights of the individual automatically appear.

It should be noted the term "political correctness" has recently become a weapon of neoconservatism. Once used to deride social movements and civil rights groups for occasional lapses in rigor, it has since become a popular vehicle for neo-conservative criticism of higher education. Aimed at anti-racist and anti-sexist initiatives in universities, colleges, and other large social institutions, the term is used to discredit innovations such as employment equity, selective enrollment of students from groups that have experienced systemic discrimination, sexual harassment policies, and women's studies programs, framing them as forms of tyranny that destroy academic freedom.

It is known that a special type of pragmatic adaptation during translation (especially for the American audience) is taking into account the requirements of political correctness - the requirements not to offend the feelings of different population groups and different minorities with an inappropriate word or expression. First of

all, this concerns the correct choice of words, expressions and grammatical constructions of sentences that are considered polite in English speech, as well as designations of men or women, representatives of racial, ethnic, religious minorities, etc.

The analysis of the relevant scientific works proves that the doctrine of political correctness was based on the concept of "neutral language". It is such language, freed from expressions that offend the feelings and dignity of a person, violate his human rights, that must oppose the language of enmity - hate speech. The language of exclusion, repression, hostility must itself be excluded from use. Its use does not mean a desire to avoid uncomfortable topics, on the contrary, it means a desire to talk about these topics in a different way.

As a result of research, all types of politically correct units can be classified as racial, gender, social and commercial political correctness. Racial political correctness aims to eliminate racial discrimination and discrimination based on nationality. Gender-neutral and gender-marked lexical units belong to gender political correctness. Social political correctness euphemizes social and everyday phenomena, as well as physical and mental qualities of a person. Commercial mostly fulfills an elevative function, i.e., illuminates everything from a positive point of view and hyperbolizes low or average standards. There is also a special kind of conditionally politically correct units or pseudo-correct units, which denote the humiliating condition of women in family relationships, barbaric attitude of man towards nature and various types of discrimination. Thus, politically correct vocabulary covers all spheres of life.

The second chapter addresses that the main strategies of political correctness can be attributed to: prevention of expressions that can be interpreted as racism - prejudiced attitude towards nationalities; prevention of expressions that can be interpreted as a biased attitude towards gender; prevention of expressions that can be perceived as offensive for different sexual orientations; prevention of expressions that can be interpreted as a prejudiced attitude towards people of different ages; prevention of expressions that can be interpreted as narrowing down people of different social statuses; prevention of expressions that may be perceived as offensive to

people with physical or mental disabilities; prevention of expressions that may be perceived as offensive to people with disabilities or non-standard appearance; prevention of expressions that may be perceived as discrimination against the beliefs of different religions and denominations; prevention of expressions that can be perceived as discrimination against animals, nature, and the environment.

We stress the fact that politically correct lexical units arose as euphemisms aimed at avoiding the use of words that emphasize certain cases of inequality between people, such as racial, gender inequality, physical or mental disabilities. However, the main distinguishing feature of political correctness has become its extreme prevention – not just offensive actions are condemned, but everything that can potentially be offensive. Also, political correctness, in contrast to euphemism, is characterized by extreme non-conflict in the event that there is a choice between several options for interpreting an event, fact, act, the least offensive one is chosen, even if it is less likely or even frankly far-fetched. In the wave of political correctness, new euphemistic designations of professions and people of a certain ethnic origin, towards whom society has a negative or prejudiced attitude, emerge.

It should be noted that when a word or phrase is used as a euphemism, it becomes a metaphor, the literal meaning of which is often obscured or omitted. Euphemisms are also used to hide unpleasant ideas, even if the literal term for them is not necessarily offensive. Euphemisms are characterized by the language of avoidance and evasive expression. We create them when we are faced with the difficult problem of how to talk in different contexts about things that, for one reason or another, we would prefer not to talk about uncontrollably in the prevailing context. In this basic function, euphemisms are verbal loopholes created in response to taboos.

The third chapter is devoted to the problem of political correctness during the translating the text. Both translation theory and common sense would agree that a good translation must be based on thorough cultural knowledge on the part of the translator. Linguistic productivity is never enough if it is not doubled by a detailed study of the general topic, as well as an impartial attitude to "sensitive" topics. The most significant problem, from the point of view of politically correct terms, is the

fact that their number increases every day, and translators may regret not having adequate dictionaries, although they will probably be subject to endless additions and changes.

In English, several topics seem to require constant updating to keep up with societal attitudes: gender, religion (and associated festivals and holidays), social status (including professional titles), and any restrictions. Racial issues were even more neglected after the mention of geographic specificity.

The properties of cultural and linguistic problems of translating politically correct units into English and Ukrainian have been investigated. A significant part of politically correct language units belongs to the class of non-equivalent vocabulary, which is why they pose difficulties in the process of translation into Ukrainian. As a result, the translator has two main tasks:

- 1) adequately convey the meaning of a word or phrase;
- 2) preserve the content and at the same time not contradict the ideology of political correctness.

From the findings, political correctness is not only a way of resisting aggression, but also a means of persuasion, because the lexical means skillfully and successfully selected by a political figure have a great influence on the listener, forcing him to perceive the situation and present it in such a way as the speaker wanted. Because of this, politically correct vocabulary is often used in mass media. From this point of view, the role of the translator in this case is important, because he must correctly convey information to the recipient, without distorting the meaning and at the same time observing the principles of political correctness.

The fourth chapter is devoted to the teaching political correctness in foreign language, using PC vocabulary during teaching. Separately the task of learning dialogic speech is the development and consolidation of ethical communication skills in general. Potentially conflict-causing topics, such as political and religious topics, which can cause negative experiences of the discussion participants, are not a favorable factor in the development of the discussion and either block its progress altogether, or create a risk of conflict and misunderstandings. Problem-based learning is

carried out in four main stages: planning, preparation for the discussion, actual discussion and discussion-reflection.

Contrary to expectations, the analysis indicated the application of problem situations in the process of learning English in a professional direction requires diversification of approaches to determining the essence and expediency of their use in the specified context. Problem situations are a powerful motivational factor in dialogic interaction and are equally appropriate for students who demonstrate different levels of speaking competence: for students with a high level of speaking competence, they are an opportunity for maximum realization of creative potential and improvement of speaking skills, and for students with a low level of speaking competence, they ensure the activation of existing knowledge thanks to the natural language environment and the need to find a solution and be in a brainstorming mode.

The results of the study show, the term political correctness is associated with the development of such language and behavior in society that would reject any racial, sexual or other addresses or names that offend the dignity of a person. That is, political correctness is a kind of voluntary social code of conduct. Thus, many common words and phrases are subject to criticism, which leads to reforms in the linguistic field, which is related to the use of euphemisms.

In general, each lexical unit requires an individual approach, knowledge of history in general, culture and especially the political situation. Based on the conducted research, it becomes quite clear that when translating euphemistic neologisms, it is necessary to be as careful as possible with the lexical units of the target language, such translation techniques as equivalent, exact, compression and emphasis are used less often in order to avoid inaccuracies and ambiguity.

To sum up, it should be mentioned that the goal set at the beginning of the work has been achieved, and the tasks have been completed. I consider the study of the means of political correctness in the original and translated languages.

Key words: political correctness, translation strategy, euphemism, religious topics, adaptation, media discourse, newspaper article.